

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΗ' | ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1989

ΑΡΙΘ. 13

== ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ==

Συνέδριο εκκλησιαστικής δημοσιογραφίας. — Εὐαγγελίου Δ. Θεοδώρου, Χριστιανισμός καὶ φεμινισμός. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Μηνύματα Τριφιδίου. — Ἰωάννου Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικές, κανονικές καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Ἀρχιμ. Τίτου Κ. Χορτάτου, Ἀφρικανικὸν Πανάγιον. — Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου, Χάος καὶ δημιουργικότητα. — Ἀρχιμ. Χρυσ. Π. Ἀθαγιανοῦ, Ὑπόμνηση ἱερατικοῦ χρέους. — Πρωτοπρ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, «Ὑπεραγορὰ Θρησκείας». — Λάμπρου Κ. Σκόντζου, Ἀναφορὰ στὰ «Ἀρεοπαγιτικά Συγγράμματα». — Μαρίας Ματζάρη - Μιχαήλ, Ἡ πρεσβυτέρα, μητέρα ἱερέως. — Ἐπίκαιρα.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασίου 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179,
112 51 Ἀθήναι.

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἀπὸ τοὺς πρὸ σημαντικούς, ἐπικοινωνιακούς Ὄργανισμούς. Καὶ σὴν πορεία τῆς ἱστορίας της χρησιμοποίησε κάθε πρόσφορο μέσο ἐπαφῆς καὶ σχέσεων πὸν βοηθοῦσε σὴν διάδοση τοῦ Εὐαγγελικοῦ μηνύματος σὸν κόσμῳ.

Καθὼς προβάλλει ὅμως ὁ εἰκοστὸς πρῶτος αἰώνας, ἡ Ἐκκλησία καλεῖται νὰ χρησιμοποιήσει τὰ νέα, σύγχρονα, μέσα πὸν θὰ τὴν φέρουν μὲ πρὸ ἀποτελεσματικὸ τρόπο κοντὰ σὸν ἄνθρωπο. Κι αὐτὸς ἦταν ὁ στόχος συνεδρίου, πὸν ὁργάνωσε ἡ Ἱερά Σύνοδος σὲ διάφορες περιοχὲς τῆς χώρας. Οἱ συνέδροι ἐνημερώθηκαν λεπτομερῶς ἐπάνω σ' ὅλα τὰ προβλήματα μὲς σύγχρονης καὶ ἀποτελεσματικῆς ἐπικοινωνίας. Ἦταν ἓνα ἐγγεῖρημα πὸν ἔγινε μὲ ἐπιτυχία. Σὴν φωτογραφία ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Τρίκκης κ. Ἀλέξιος μὲ τοὺς συνέδροις σὴν Ἱερά Μονὴ Βυτουμά.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ*

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἦδη στὴν παλαιοχριστιανικὴ ἀνδροκρατούμενη ἐποχῇ, κατὰ τὴν ὁποία ἡ γυναίκα ἦταν κλεισμένη στὸν γυναικωνίτη καὶ ὡς ἐλεύθερη ἢ ὡς σκλάβα περιοριζόταν σὲ ἐργασίες σχετιζόμενες πρὸς τὴν οἰκιακὴ καὶ τὴν ἀγροτικὴ οἰκονομία, ἡ Ἐκκλησία κατὰ πρωτοποριακὸν τρόπο τὴν προπόνησε ὡς ἀθλήτρια μέσα στὸν κοινωνικὸ στίβο, τὴν ἀνέδειξε μυροφόρο, εὐαγγελίστρια, ἀγωνίστρια, μυσταγωγό, ἰσαπόστολο. Κατὰ τὴν ὥρα τῶν βασάνων τοῦ μαρτυρίου, τὸ ὁποῖο ὑφίστατο πρὸς χάριν τῆς πίστεως τὴν ἐξώπλισε μὲ σταθερότητα καὶ χαλύβδινο ἥρωϊσμό, γιὰ νὰ περιλάμπεται αὐτῇ, κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικὸς ὕμνους, «μαρτυρικαῖς μαρμαρυγαῖς» καὶ γιὰ νὰ προσφέρῃ στὸν Χριστὸ ἢ στὴν ὀρθόδοξὴ ἑλληνικὴ πατρίδα «ὡς ἀλάβαστρον μύρου» τὸ αἷμά της.

* * *

Τὸ ἴνδαγμα αὐτὸ τοῦ ὑγιοῦς φεμινισμοῦ, πού προσπαθήσαμε νὰ παρουσιάσωμε, πρέπει ἡ Ἐκκλησία καὶ ὅλοι οἱ παράγοντες τῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς μορφώσεως νὰ προβάλουν στὶς Ὁρθόδοξες Ἑλληνίδες, οἱ ὁποῖες δὲν πρέπει νὰ περιορίζονται ἐντὸς νὰ ἐνσαρκώνουν τὰ ἰδεώδη τῶν ἐμφύτων ἀρετῶν, πού εἴτε περιέγραψαν ἱστορικοί, εἴτε νοστάλγησαν, ὀραματίσθηκαν καὶ ἐξύμνησαν μεγάλοι ποιητὲς τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, προβάλλοντες ὑπερόχους γυναικίους τύπους (ὅπως τῆς Πηνελόπης, τῆς Ἀντιγόνης, τῆς Ἰφιγενείας, τῆς Ἠλέκτρας, τῆς Ἀνδρομάχης, τῆς Ἀλκίσης καὶ πολλῶν ἄλλων), πού προβλήθηκαν καὶ ἐπαινέθηκαν γιὰ τὸ θάρρος, τὴν εὐστάθεια, τὴν ἀδελφικὴ ἀγάπη ἢ τὴ συζυγικὴ πίστι, τὸν σεβασμὸ πρὸς τοὺς

νεκροῦς, τὸν ἀγνὸ ἔρωτα, τὴν αὐτοθυσία κ.τ.τ.

Οἱ Ὁρθόδοξες Ἑλληνίδες πρέπει ἐπὶ πλέον νὰ πυροδοτοῦν, ἀναφλέγουν καὶ ἐκκολλάπτουν τὸν ἐκλεκτὸ βιολογικὸ, φυλετικὸ καὶ ἐθνολογικὸ τους γενότυπο καὶ τὰ ἐμφυτα χαρίσματα καὶ τάλαντά τους ὑπὸ τὴν ἐνοποιὸ εὐλογία τῆς Ἐκκλησίας. Μέσα στὴν ἀγιαστικὴ τῆς ἀτμόσφαιρα πρέπει νὰ διατηροῦν ἀσβεστη τὴν ἱερὴ φλόγα τῆς κανδήλας, πού καίει πρὸς τιμὴν τῶν ἐφεστίων ἱερῶν συμβόλων τῆς ἑλληνορθόδοξου παραδόσεως. Ἡ λάμπις τῆς φλόγας αὐτῆς πρέπει νὰ δημιουργῇ τὶς ἀνταύγειες ὄλων τῶν χρωμάτων τῆς Ἰριδος τοῦ φάσματος τῶν πολυμόρφων οἰκογενεικῶν, ἐκπαιδευτικῶν, κοινωνικῶν, ἀλτρουϊστικῶν, διοικητικῶν, ἐπιστημονικῶν, καλλιτεχνικῶν, ψυχαγωγικῶν, ἀπελευθερωτικῶν, πολιτικῶν καὶ πολιτιστικῶν νοσταλγιῶν, ὀραματισμῶν καὶ στόχων τους. Ἡ πολύμορφη δραστηριότης καὶ ἀξιοποίησης τῶν τάλαντων τους πρέπει σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις νὰ ἀκτινοβολῇ ὅλη τὴν ὁμορφιά, ἡ ὁποία ἀπορρέει ἀπὸ τὸ — κατὰ τὸν Μ. Βασίλειο — ἀπόλυτο καὶ «πανυπερτέλειον» κάλλος τοῦ Θεοῦ.

(Τέλος)

Ἀνακοίνωσις

Ἀνακοινοῦται ὅτι, κατὰ τὸ ἄρθρο 24 τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Ι.Σ.Κ.Ε. τὸ συντονιστικὸν Συμβούλιον, θὰ πραγματοποιηθεῖ τὴν 12ην Ὀκτωβρίου ἔτους 1989 ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 10.30 π.μ. εἰς τὰ Γραφεῖα του.
(ὁδὸς Σοφοκλέους 4, ὄροφος βος).

Ὁ Πρόεδρος

Πρωτ. Ν. Αὐγερινόπουλος

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Πρωτ. Δ. Πλατῆς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 259 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 12 τεύχους.

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΤΟΥ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

Α' ΑΠΟ ΤΑ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΗΣ Θ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Του Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΛΗΜΟΥ

VI. ΕΙΣ ΤΗΝ Β' ΚΥΡΙΑΚΗΝ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

1. ΝΑ ΕΙΣΕΛΘΗ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΣΠΙΤΙ

«Εισηγήθη πάλιν εἰς Καπερναοῦμ... καὶ ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστιν».

Μεγάλη τιμὴ καὶ ἐξαιρετικὴ εὐτυχία διὰ τὸ σπίτι ἐκεῖνο τῆς Καπερναοῦμ ποῦ ἐφιλοξένησε τὸν Χριστόν, ὅταν κατὰ μίαν ἐπίσκεψίν του εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν ἐδίδαξε τὰ συναθροισθέντα πλήθη καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐθεράπευσε τὸν παράλυτον, περὶ τοῦ ὁποίου ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ ἱ. Εὐαγγελίου.

Ποῖος χριστιανὸς οἰκογενειάρχης καὶ ποία χριστιανὴ οἰκοδέσποινα δὲν θὰ ἐζήλευαν αὐτὴν τὴν μεγάλην τιμὴν καὶ εὐλογίαν, νὰ φιλοξενήσουν τὸν Χριστὸν στὸ σπίτι των, νὰ Τὸν ἀκούσουν νὰ διδάσκη αὐτοὺς καὶ τὰ παιδιά των, καὶ νὰ τοὺς προσφέρῃ τὰς θείας δωρεάς Του;

Ἄλλὰ τὸ προνόμιον αὐτὸ δὲν εἶναι ἀπρόσιτον καὶ ἀπραγματοποίητον. Διότι πάντοτε ὁ Χριστὸς προσφέρεται νὰ ἔλθῃ — καὶ νὰ μείνῃ — εἰς κάθε οἰκογενεῖαν ποῦ ἀναζητεῖ καὶ θέλει τὴν παρουσίαν Του. Καὶ ἔρχεται μὲ ὅλα Του τὰ δῶρα καὶ τὰς εὐλογίας.

Ποίας εὐλογίας καὶ δωρεάς; Αὐτὸ θὰ ἐξηγήσῃ ἡ παροῦσα ὁμιλία.

1. Ἐν πρώτοις ἡ οἰκογένεια ποῦ ἔχει ἐν μέσῳ αὐτῆς τὸν Χριστόν εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ ἔχῃ εἰρήνην καὶ ἁρμονίαν. Αὐτὸ λείπει σήμερα ἀπὸ πολλὰς οἰκογενείας ποῦ διέρχονται κρίσιν, ἐπειδὴ κυριαρχεῖ ἡ γκρίνια καὶ αἱ ἔριδες, τὰ διαλυτικὰ αὐτὰ στοιχεῖα ποῦ φέρουν τὴν σύγχυσιν καὶ τὴν διαίρεσιν. Ὅπου ὅμως βασιλεῖ ὁ Χριστὸς, ἐκεῖ κυριαρχεῖ ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἁρμονία. Διότι Ἐκεῖνος ἐμπνέει αὐτὰ ἀκριβῶς τὰ φρονήματα ποῦ προάγουν τὴν ἁρμονίαν τῆς οἰκογενείας.

Ἀπευθύνεται πρὸς τὸ ἀνδρόγυνον καὶ τοῦ ἐμπνέει τὴν ἰδέαν τῆς ἰερότητος τοῦ γάμου. Ὅμιλεῖ πρὸς τοὺς συζύγους, διὰ νὰ τοὺς τονίσῃ τὴν ἀπαραίτητον ἀμοιβαίτητα τῆς συζυγικῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης· τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καὶ τῆς στοργῆς· τῆς ἀλληλοκατανόησεως καὶ ἀλληλοβοηθείας. Χωρὶς αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ καὶ νὰ σταθῇ ἡ

οἰκογένεια. Διὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς, μὲ τὴν διδασκαλίαν Του καὶ τὸν φωτισμόν Του, προλαμβάνει καὶ ἀπομακρύνει ὅλα ἐκεῖνα ποῦ δημιουργοῦν τὰς ἔριδας καὶ τὰς προστριβάς. Καὶ ἔτσι ἐδραϊώνει τὴν οἰκογενεακὴν εὐτυχίαν.

Λέγει εἰς τὴν γυναῖκα, διὰ τοῦ Ἀποστόλου· «αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθε ὡς τῷ Κυρίῳ, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐστὶ κεφαλὴ τῆς γυναίκος, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας». Αὐτὴ ἡ ἀρχὴ εἶναι δεδοκιμασμένη πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὴν παρεξηγημένην ἔννοιαν τῆς ἰσότητος τῶν δύο φύλων. Ἰσότητος τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς τοποθετεῖ ἐπὶ ἄλλης βάσεως, ὅταν ἀντιστοίχως ἀπευθύνεται καὶ πρὸς τοὺς ἀνδρας, διὰ νὰ τοὺς εἴπῃ· «οἱ ἄνδρες ἀγαπάτε τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν Ἐκκλησίαν»· καὶ ἀφείλυσιν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα». Δὲν χρειάζεται φιλοσοφία, ἀλλὰ μόνον καλὴ θέλησις, διὰ νὰ κατανοηθῇ ὅτι ἡ ἀγάπη ἐπιλύει τὰ ζητήματα τῶν δύο φύλων πολὺ καλλίτερα ἀπὸ τὰ φεμινιστικὰ κηρύγματα.

Ὁ Χριστὸς τονίζει καὶ πρὸς τὰς δύο πλευράς· «τὸ μυστήριον τοῦτο (ὁ γάμος) μέγα ἐστίν· τόσον μεγάλο καὶ τόσον ἱερόν, ὥστε καμμίᾳ ἄλλῃ σχέσει νὰ μὴ μπορῇ νὰ παραβληθῇ πρὸς αὐτό, εἰμὴ ἡ ὑψηλὴ καὶ ἁγία σχέση τοῦ Χριστοῦ ὡς νυμφίου τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐθυσίασθη· καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ» καὶ σώσῃ (Ἐφεσ. 5,22-28). Ποῖος δὲν τὸ ἀντιλαμβάνεται ὅτι, μὲ τὴν ἐπικράτησιν τέτοιων φρονημάτων καὶ ἀντιλήψεων, ἐξασφαλίζεται ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη καὶ διατηρεῖται ὁ ἰερώτατος θεσμὸς τῆς οἰκογενείας εἰς ὑψηλὴν περιωπὴν,

2. Ἐπειτα ὁ Χριστὸς, εἰσερχόμενος εἰς τὸν ἱερόν περίβολον τῆς οἰκογενείας, ἀπευθύνει παραγγέλματα διὰ τὴν ἀρίστην διαπαιδαγώγησιν τῶν παιδιῶν.

«οἱ πατέρες μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου»·

Καὶ παραλλήλως δίδει, μὲ τὸ θεϊκόν Του κῦρος, ἐντολὴν στὰ παιδιά·

«τὰ τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ· τοῦτο γάρ ἐστὶ δίκαιον· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα... ἵνα εὖ σοι γένηται» (Ἐφεσ. 6,1-4)

Γενικῶς δέ, πρὸς ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας προσδιορίζει τὰ ἀμοιβαῖα καθήκοντα καὶ ἐπιβάλλει εἰς ὅλους τὸ χρέος τῆς ἀγάπης. Μέσα δὲ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς ἀγάπης, καὶ ἂν κάτι συμβῆ πού προκαλεῖ διχογνωμίαν καὶ διαφωνίαν καὶ ἀπειλεῖ νὰ διαταράξῃ τὴν γαλήνην, ὁ Χριστὸς ἐπεμβαίνει ἀνέτως καὶ ἀπαιτεῖ ὅλοι νὰ στραφοῦν πρὸς Αὐτόν· καὶ νὰ ἐρωτήσουν Ἐκεῖνον, δοκιμάζοντας «τί ἐστὶν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ» (Ἐφεσ. 5,10). Καὶ αὐτομάτως θὰ ἀρθῆ ἡ διχογνωμία. Αἱ δύο γνώμαι θὰ συμφωνήσουν πρὸς τὸ «εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ». Ὅταν ὁ καθένας διερωτᾶται, κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν, τί ζητεῖ ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὸν ἄνδρα, ἀπὸ τὴν γυναῖκα, τὸν ἀδελφόν, τὴν ἀδελφήν, τὴν κόρην, τὴν νύμφην, τὴν πενθεράν, καὶ ἐν γένει ἀπὸ κάθε μέλος τῆς οἰκογενείας, τότε ἡ πνοὴ τοῦ Χριστοῦ μέσα εἰς τὴν οἰκογένειαν εἶναι μεγάλη καὶ πραγματικὴ εὐλογία. Καὶ προάγει τὴν ἐν ὅτ ἡ τ α αὐτῆς. Ἡ κρίσις τὴν ὁποῖαν διέρχονται πολλὰ οἰκογένεια ἐμφανίζεται συνηθέστατα μὲ μίαν τάσιν ἀντιοικογενειακῆν τῶν μελῶν τῆς.

Ἐκεῖνος ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν παράλυτον· «ἄρὸν σου τὸν κράββατον καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου», λέγει πολλὰ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου.

Πολλοὶ δὲν ἀκούουν εὐχαρίστως τὸ «ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου» (μαζέψου στὸ σπίτι σου). Ἀκούουν — καὶ προτιμοῦν — μᾶλλον τὸ ἀντίθετον: φεῦγε ἀπὸ τὸ σπίτι σου καὶ γύριζε ἔξω! Καὶ ἐγκαταλείπει ὁ ἄνδρας τὸ σπίτι του, διὰ νὰ κατευθυνθῆ πρὸς κάποια κέντρα. Τὸ ἐγκαταλείπει καὶ ἡ γυναῖκα καὶ τὰ παιδιά καὶ στρέφονται πρὸς ἄλλας «ψυχαγωγίας» (;). Ἀντὶ δηλ. νὰ ὑπάρχῃ μία κεντρομόλος ἔλξις πρὸς τὴν οἰκογένειαν, παρατηρεῖται μία φυγόκεντρος δύναμις καὶ τάσις ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τὴν οἰκογενειακῆν ἐστίαν. Καὶ ὁ λόγος ποῖος; Ὅταν ξέρῃ ὁ ἄνδρας ὅτι στὸ σπίτι θὰ συναντήσῃ τὴν γκρίνια, τὴν νευρικότητα, τὴν μιζέρια καὶ τὴν στενοχώρια, προσπαθεῖ νὰ περιορίσῃ εἰς τὸ ἐλάχιστον τὴν παραμονὴν του ἐκεῖ. Καὶ περὶ τίς ὥρες του ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, εἰς βάρος βέβαια τῆς οἰκογενειακῆς ἐνόητος.

Ἄλλ' ὅταν ὁ Χριστὸς εἶναι στὸ σπίτι, πόσῃ χαρὰν αἰσθάνεται, καὶ μὲ τί φτερά γυρίζει στὸ σπίτι! Κουρασμένος ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, ξεκουράζεται ὅταν τὸν ὑποδέχεται ἡ στοργὴ καὶ ἡ τρυφερότης τῆς συζύγου καὶ τὰ χαμόγελα τῶν παιδιῶν του. Τοῦ δίνει πολλὴν χαρὰ ἡ λάμπις τοῦ προσώπου τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας, πού ἀντανακλᾷ τὴν εὐλογίαν τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ ἡ σύζυγος, ταλαιπωρημένη καὶ ἐκείνη ἀπὸ τὸ φορτίον τῶν οἰκογενειακῶν ἔργων καὶ εὐθυνῶν, ξεκουράζεται μόλις αἰσθανθῆ ὅτι ἐπακουμβᾷ εἰς τοῦ ἀνδρός τῆς τὴν στοργὴν καὶ τὴν προστασίαν. Ὅταν διαισθάνεται ὅτι τὴν νοιώθει ὡς μέλος τοῦ σώματός του.

Παλαιότεραι καλὰ συνήθειαι ἠκολούθουν τὴν νοοτροπίαν τῶν ἐνδοοικογενειακῶν τέρψεων. Καὶ αἱ ψυχαγωγίαι εἶχον οἰκογενειακὸν χαρακτήρα. Καὶ αἱ σχέσεις τῶν ἀνθρώπων ἦσαν θερμότεραι· μεταξὺ φίλων καὶ συγγενῶν καὶ ἄλλων γνωστῶν οἰκογενειῶν.

Σήμερα αἱ μεγάλαι κοινωνίαι τῶν πόλεων ἀπεξένωσαν τοὺς ἀνθρώπους ἀπ' ἀλλήλων. Δὲν γνωρίζονται πολλάκις οὐδὲ αὐτοὶ οἱ συγκατοικοί! Μία δὲ ἄλλη διεύρυνσις γνωριμιῶν καὶ σχέσεων καλλιεργεῖται, εἰς ἀκτίνα καὶ κύκλους ἐξωοικογενειακοῦς. Εἶναι σημεῖον τῶν καιρῶν, ὅτι ἡ οἰκογένεια δὲν καλύπτει συνήθως τὴν ἀνάγκην τῆς χαρᾶς τῶν μελῶν τῆς. Καὶ τοῦτο διότι ἔχει φυγαδευθῆ ὁ Χριστὸς ἀπὸ πολλὰ σπίτια!

3. Οἰκογένειες συνάπτονται χωρὶς νυμφαγωγῶν τὸν Χριστόν. Συνήθως νυμφαγωγὸς γίνεται τὸ συμφέρον ἢ κάποια «αἰσθήματα» ἀμφιβόλου ἀξίας καὶ ἀντοχῆς. Ὅταν ὅμως τὰ πρόσωπα συνδέουν προσωρινοὶ δεσμοί, χωρὶς ἐγγυήσεις μονιμότητος καὶ προϋποθέσεις ἀγνότητος καὶ «συγκληρώσεως βίου παντός» καὶ «θείου καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνίας», τότε ὅλα εἶναι μετέωρα καὶ ἐπιπόλαια. Μόνον δὲ ἡ συνένωσις ἀνθρώπων πίστεως καὶ ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ ἡ σύστασις οἰκογενεῶν μὲ θεμέλιον τὸν Χριστόν ἔχει βεβαίαν τὴν ἐλπίδα τῆς ἐπιτυχίας καὶ τῆς προκοπῆς.

Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ μπαίνη ὁ Χριστὸς στὸ σπίτι μας — μὲ τὸ Εὐαγγέλιον, μὲ τὸ χριστιανικὸν βιβλίον, μὲ τὰς διαφόρους ἀγιαστικὰς εὐκαιρίας πού προσφέρει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας.

Νὰ μὴ λείπη λοιπὸν ἀπὸ κανένα χριστιανικὸ σπίτι τὸ Εὐαγγέλιον. Καὶ ἡ ἐπίσκεψις καὶ παρουσία τῆς Ἐκκλησίας, ἀγιαστικὴ ὅσον καὶ καθοδηγητικὴ! Τὸ ἰδανικὸν δὲ καὶ τὸ τέλειον εἶναι ἡ ἀνύψωσις ἐκάστης χριστιανικῆς οἰκογενείας εἰς «κατ' οἶκον ἐκκλησίαν»! (Ρωμ. 16,4· 1 Κορ. 16,19 κλπ.).

2. ΟΙ ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΑΦΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΜΑΡΤΙΩΝ

«Τέκνον, ἀφένονται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου»

Ἡ πρώτη δωρεὰ τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν παράλυτον τῆς Καπερναοῦμ ἦτο ἡ συγχώρησις τῶν ἁμαρτιῶν του. «Τέκνον, ἀφένονται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου», εἶπε πρὸς αὐτόν. Καὶ ἐν συνεχείᾳ, ὡς γνωστόν, τὸν θεράπευσεν ἀπὸ τὴν παράλυσιν.

Ὁ Κύριος ἔκρινεν ὅτι ἔπρεπε πρῶτα νὰ θεραπεύσῃ τὴν πάσχουσαν ψυχὴν τοῦ ἀσθενοῦς· καὶ κατόπιν νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὸν πόθον του καὶ τὸ αἶτημα τῆς σωματικῆς θεραπείας του. Αὐτὴν τὴν προτεραιότητα τῆς καθάρσεως τῆς ψυχῆς, πρὸ πάσης ἄλλης — ὑλικῆς φύσεως — ἀνάγκης (ἀκόμη καὶ ὑπεράνω τῆς ὑγείας, πού θεωρεῖται τὸ πολυτιμότερον ἀγαθόν) διδάσκει καὶ συνιστᾷ καὶ εἰς ἡμᾶς ὁ Κύριος διὰ τοῦ Εὐαγγελίου Του. Καὶ μάλιστα μᾶς παρέχει τὴν πρὸς τοῦτο δυνατότητα· καὶ ἔχει προσδιορίσει τὰς προϋποθέσεις καὶ τοὺς ὅρους τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν μας, ὅπως θὰ ἴδωμεν.

1. Ὁ πολὺς κόσμος δὲν κατανοεῖ τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν ἀξίαν τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν. Ἄν ἐπρόκειτο νὰ δοθῆ χάρις εἰς κάποιους ὑπολόγους ἀπέναντι τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης, οἱ ἐνδιαφερόμενοι θὰ ἔσπευδον ἐξάπαντος νὰ λάβουν τὴν ἀπαλλαγὴν καὶ

ἀμνήστευσιν τῶν ἐπιβαρυντικῶν πράξεών των, διὰ νὰ εἶναι βέβαιοι ὅτι τὰ ἀδικήματά των διεγράφησαν καὶ δὲν τοὺς βαρύνουν πλέον. Προκειμένου ὅμως περὶ τῶν εὐθυνῶν μας ἐνώπιον τῆς θείας δικαιοσύνης δὲν μᾶς συνέχει ὁ ἔντονος πόθος νὰ εὐρεθῶμεν ἀπηλλαγμένοι πάσης ἐνοχῆς ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ.

Βεβαίως τὸ κατανοοῦμεν ὅτι εἴμεθα ἀμαρτωλοὶ καὶ ὅτι οὐδεὶς εἶναι ἀναμάρτητος. Τὸ λέγομεν καὶ ἀσφαλῶς τὸ πιστεύομεν. Ἐν τούτοις δὲν συνειδητοποιοῦν πολλοὶ ὅτι εἶναι ἐπείγουσα ἡ ἀνάγκη τῆς αὐγγιώμης καὶ ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν καὶ τῶν πλημμελημάτων». Καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ μένουν ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἐνοχῆς διὰ διαπραχθέντα ἀμαρτήματα καὶ παραβάσεις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, πολλὰς ἢ ὀλίγας, μεγάλας καὶ σοβαράς, ἢ ἐλαφροτέρας ἀλλ' ὄχι ἀμελητέας.

Ἔσθ' ὁ πρῶτος ὅρος τῆς ἀφέσεως εἶναι ἡ συναίσθησις ὅτι «ἡμάρτομεν, ἠνομήσαμεν, ἠδικήσαμεν ἐνώπιον Κυρίου, οὐδὲ συνετηρήσαμεν οὐδὲ ἐποιήσαμεν καθὼς ἐνετείλατο ἡμῖν» (Ἐιρμός ζ' ὠδῆς Κυρ. Ἀπόκρυφ.).

Ἡ συναίσθησις δὲ αὕτη δὲν ἀρκεῖ νὰ εἶναι μία γενικὴ καὶ ἀόριστος ἰδέα, ὅτι εἴμεθα ἀμαρτωλοὶ, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι σαφὴς ἐπίγνωσις τῶν συγκεκριμένων ἐνοχῶν μας· καρπὸς αὐτοελέγχου καὶ αὐτοκριτικῆς· ἐνδείξις πραγματικῆς καὶ πλήρους αὐτογνωσίας.

Ὁ Θεὸς γνωρίζει τὰ πάντα. Ἄλλ' εἶναι ἀπαραίτητον νὰ συνειδητοποιῆ καὶ ἐπισημαίνῃ ὁ καθεὶς τὰ σφάλματα καὶ παραπτώματά του· διότι αὐτὸ θὰ ἀποτελέσῃ καὶ ἀπαρχὴν διορθώσεως. Καὶ ἡ καταφυγὴ εἰς τὴν χάριν τοῦ Κυρίου προϋποθέτει «ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω» καὶ ὅτι «τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ ἀναγγελοῦ καὶ μεριμνήσω ὑπὲρ τῆς ἀμαρτίας μου» (Ψαλ. 50,5· 37,19).

Ἐξ ἄλλου, ἀπαιτεῖται, ἡ συναίσθησις νὰ εἶναι «ἐκ βαθέων». Μόνον μὲ τοιαύτην συναίσθησιν εἶναι ἐπόμενον ὅτι ὁ ἀμαρτήσας δὲν θὰ μείνῃ ἀπαθὴς καὶ ἀσυγκίνητος· ἀλλ' ἡ σαφὴς ἐπίγνωσις θὰ ἐπιφέρῃ ἀνάλογα συναισθήματα καὶ διαθέσεις· «καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην», τὴν ὁποίαν εἶναι βέβαιον ὅτι «ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουθενώσει» (Ψαλ. 50,19) θὰ ὀδηγήσῃ δὲ εἰς τὴν «κατὰ Θεὸν λύπην (ἥτις) σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται» (2 Κορ. 7,10).

Σκέψου λοιπόν, ἀδελφὴ ψυχὴ, ὅτι καὶ διὰ τὰς ἰδικὰς σου ἐπὶ μέρος ἀμαρτίας ἐσταυρώθη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχυσε διὰ τὴν σωτηρίαν σου τὸ τίμιον Αἷμά Του. Καὶ μόνῃ ἡ σκέψις αὕτη θὰ σὲ κἀνῃ νὰ αἰσθανθῆς τὸν πόθον καὶ τὴν ὄθησιν νὰ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὴν βαρεῖαν εὐθύνην, ὅτι καὶ «διὰ σὲ ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν» (1 Κορ. 8,11)· καὶ νὰ σπεύσῃς νὰ ἐπωφεληθῆς ἀποπλυνόμενος μὲ «τὸ αἷμα Ἰησοῦ Χριστοῦ (τὸ ὁποῖον) καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀμαρτίας» (1 Ἰω. 1,7).

2. Μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ψυχικῆς μας καταστάσεως καὶ τὴν συναίσθησιν τοῦ βάρους τῶν ἀμαρτιῶν μας, πρέπει νὰ ἐπακολουθήσῃ μετάνοια. Δηλ. ἀλλαγὴ διαθέσεων, ἀποφάσεων καὶ κατευθύνσεων εἰς τὴν ζωὴν μας. Ἀναθεώρησις τῆς γραμμῆς πορείας. Στροφή καὶ προσανατολισμὸς πρὸς τὸν Σωτῆρα Χρι-

στὸν καὶ τὸ Εὐαγγέλιόν Του. Καὶ προσπάθεια διορθώσεως τῶν κακῶς κειμένων εἰς τὴν ὄλην ζωὴν μας. Δὲν ἔχει σημασίαν ἂν, ἐπάνω εἰς τὴν προσπάθειαν, σημειωθοῦν καὶ πάλιν ὀρισμένα παραπτώματα. Σημασίαν ἔχει νὰ εἶναι ὀριστικὴ ἡ ἀπόφασις τῆς μετανοίας καὶ νὰ συνεχίζεται ἡ προσπάθεια. Πάντως δὲ ἡ μετάνοια πρέπει νὰ εἶναι ἔμπρακτος. Ὅχι ἀπλῶς συναισθηματικὴ κατάστασις χωρὶς ἀλλαγὴν τακτικῆς καὶ ἀπαλλαγὴν ἐκ τῶν δεσμεύσεων καὶ παραχωρήσεων εἰς πρόσωπα καὶ πράξεις ποὺ ἔχουν αἰτιώδη σύνδεσμον πρὸς τὸ ὑπὸ ἐκκαθάρισιν ἀμαρτωλῶν παρελθόν. (Εἰς τὴν ἐδραϊώσιν δὲ καὶ παγίωσιν τῆς ἐπελθούσης νέας πραγματικότητος εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ μετανοοῦντος ἀποβλέπουσιν καὶ ὀρισμένα «κατανοιζόμενα» ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς παιδαγωγικὰ μέτρα ὑπαγορευόμενα ὑπὸ τῆς διαιτητικῆς τῆς μετανοίας, ἵνα μὴ ὑπάρξῃ ὑποτροπὴ εἰς τὸ κακὸν ἢ χαλάρωσις τῆς ἐπαγρυπνήσεως τῶν ἀδυνάτου χαρακτῆρος χριστιανῶν).

3. Τρίτος δὲ ὅρος τῆς ἀφέσεως εἶναι ἡ ἐξομολόγησις. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς πίστεως καὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν Χριστὸς, μετὰ τὴν Ἀνάστασίν Του, ἔδωκεν εἰδικὴν ἐξουσίαν εἰς τοὺς μαθητάς Του· «Ἐνεφύσησεν καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἄβετε Πνεῦμα Ἅγιον· ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἀμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται» (Ἰω. 20,22-23). Ἡ ἐξουσία δὲ αὕτη, μεταβιβαζομένη εἰς τοὺς διαδόχους τῶν Ἀποστόλων, ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους, λειτουργεῖ διὰ τοῦ ἱεροῦ Μυστηρίου τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως.

Τὴν διαμφισβητοῦν οἱ διάφοροι αἰρετικοί. Καὶ— τὸ χειρότερον— εὐρίσκονται καὶ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ ἀρνούμενοι (κατὰ θεωρίαν καὶ πρᾶξιν) τὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τὴν ἱερατικὴν ἐξουσίαν τῆς ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν.

Ἄλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀρνηθῆται τις— ἢ νὰ καταργῆ ἐν τῇ πράξει διὰ τὸν ἑαυτὸν του— τὴν διαδικασίαν τῆς ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν ποὺ ὥρισεν ὁ Χριστὸς; Ποῖος ἄλλος, εἰ μὴ ὁ ἐπὶ Σταυροῦ θυσιασθεὶς Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, θὰ ὠρίζε τοὺς ὅρους τῆς ἀφέσεως; Ἐφ' ὅσον δὲ Ἐκεῖνος ποὺ εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν ὥρισε τοὺς πρὸς τοῦτο ἐντεταμένους ἐκπροσώπους Του, ποῖος εἶσαι σὺ ποὺ θὰ ἀλλάξῃς τὰ διατεταγμένα παρὰ Κυρίου καὶ θὰ εἴπῃς ὅτι ἡ ἄφεσις μπορεῖ νὰ ζητηθῆται καὶ νὰ λαμβάνεται ἀπ' εὐθείας διὰ τῆς προσευχῆς ἢ διὰ τῆς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ;

Ἄλλ' Ἐκεῖνος δὲν ὥρισε ἐπὶ ματαίῳ τὸ μυστήριον τοῦτο. Ἐν γένει τὴν χάριν Του παρέχει διὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τῶν λειτουργῶν αὐτῆς ὡς «ὑπηρετῶν Χριστοῦ καὶ οἰκονόμων μυστηρίου Θεοῦ» (1 Κορ. 4,1).

Πέραν δὲ τούτου, ἡ μυστηριακὴ αὕτη χορήγησις τῆς ἀφέσεως ἀσκεῖ ἰδιάζουσαν καὶ αἰσθητὴν ἐπίδρασιν εἰς τὰς ψυχὰς. Οἱ ἐξερχόμενοι ἐκ τοῦ ἐξομολογητηρίου παρουσιάζουσιν ἐμφανῆ τὴν ἐλάφρυνσιν τῆς ψυχῆς των διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀτέρχονται ἐνισχυμένοι πνευματικῶς. Καὶ ὁμολο-

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ**
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελ. 268 τοῦ προηγούμενου τεύχους)

Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ ἄς σημειώσουμε ὅτι πρόβλημα στὶς εἰσόδους τοῦ ἑσπερινοῦ (μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου) εἶναι ἂν αἴρεται τελείως ἢ προσφορά τοῦ θυμιάματος· ἂν δηλαδὴ ἡ εἴσοδος θὰ ἔπρεπε νὰ γίνεται «μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου» καὶ «μετὰ θυμιατοῦ» συγχρόνως. Καὶ τοῦτο γιατί στὶς περιπτώσεις εἰσόδου «μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου» παραμένει ὡς εὐχή τῆς εἰσόδου ἢ εὐχή «Ἐσπέρας καὶ πρωτὶ καὶ μεσημβρίας...» μὲ τὸν ἤδη ἀναφερθέντα σαφὴ ὑπαινιγμὸ στὴν προσφορά τοῦ θυμιάματος. Τὸν μικτὸ τύπο αὐτὸν τῆς εἰσόδου εἶδα νὰ τηρεῖται στὴν σημερινὴ πρᾶξι, σὲ ἑλληνόρρυθμες κοινότητες τῆς Ἀνατολῆς, πού πιθανὸν διασώζουν κάποια ἀρχαία σχετικὴ παράδοσι. Αὐτὴ προφανῶς ἀτόνησε γιὰ πρακτικούς λόγους, ἀφοῦ θὰ ἔπρεπε νὰ μετέχουν στὴν εἴσοδο δύο διάκονοι, πρᾶγμα ἀρκετὰ σπάνιο. Ἄλλ' ἴσως προῆλθε καὶ ἀπὸ τὴν τάσι ἐξάρσεως τοῦ Εὐαγγελίου, τοῦ ὁποῖου ἡ εἴσοδος ὑπερκέρρασε τὴν εἴσοδο μετὰ τοῦ θυμιατοῦ. Ἔτσι τουλάχιστον μπορεῖ νὰ συναχθῆ ἀπὸ τὶς μεταβατικὲς διατάξεις τοῦ Τυπικοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Θ' αἰῶνος (κώδ. τιμίου Σταυροῦ 40 καὶ Πάτμου 266). Κατ' αὐτὸ κατὰ μὲν τὸν ἑσπερινὸ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς ἢ εἴσοδος γίνεται «μετὰ τοῦ Μεγαλείου (δηλαδὴ τοῦ Εὐαγγελίου), χωρὶς θυμιάματος καὶ τῶν μανουαλίων» προφανῶς γιὰ τὸ πένθιμο

τῆς ἀκολουθίας. Ἀντιθέτως κατὰ τὸν ἑσπερινὸ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, τὴν παννυχίδα δηλαδὴ τοῦ Πάσχα, ἡ εἴσοδος γίνεται «μετὰ τοῦ Μεγαλείου, ... τοῦ θυμιατοῦ τοῦ μεγάλου καὶ μανουαλίων γ'». Τὸ Τυπικὸ τῆς Μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος (ΙΒ' αἰὼν) σ' ὅλες τὶς ἀνωτέρω περιπτώσεις ὁμιλεῖ γιὰ εἴσοδο «μετὰ τοῦ Μεγαλείου, ἤγουν τοῦ Εὐαγγελίου», χωρὶς νὰ γίνεται λόγος περὶ θυμιατοῦ. Αὐτὸ βαθμηδὸν παγιώνεται καὶ σαφῶς προσδιορίζεται ἀπὸ τὰ νεώτερα Τυπικά: «Εἴσοδος μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου, ἄνευ θυμιατοῦ».

Ἀλληλογραφία.

Αἰδέσιμ. **Ι. Νεονάκη**ν. Γιὰ τὸν διάλογο «Ἄρατε πύλας...», πού γίνεται μετὰ τὴν ἐπιστροφή ἀπὸ τὴν ἀκολουθία τῆς ἀναστάσεως κατὰ τὴ νύκτα τοῦ Πάσχα, ἢ κατ' ἄλλη παράδοσι κατὰ τὴν ἐπιστροφή τῆς λιτανείας τοῦ ἐπιταφίου στὸν ὄρθρο τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, γράψαμε πολὺ ἀναλυτικὰ στὶς ἀπαντήσεις στὶς ὑπ' ἀριθμ. 88 καὶ 228 ἐρωτήσεις. Τὸ θέμα εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ σὰς παρακαλοῦμε νὰ μελετήσετε τὰ ὅσα γράφηκαν ἐκεῖ. Ἡ πρᾶξι αὐτὴ δὲν εἶναι γενικῶς διαδεδομένη, ἀλλὰ, ὅπως φαίνεται, ἔχει τὶς ρίζες τῆς στὴν ἀρχαία παράδοσι. Ὅπου διασώζεται καλὸ εἶναι καὶ νὰ τηρεῖται. Εἶναι ἐξ ἄλλου ἰδιαίτερα προσφιλὴς στὸ λαό.

γοῦν ὅτι καμμία ἄλλη προσπάθεια ἢ μέσον ἀνορθωτικὸν τῆς πεσοῦσης εἰς τὴν ἀμαρτίαν ψυχῆς καὶ συντελεστικὸν εἰς τὴν ἀποφυγὴν νέων πτώσεων δύναται νὰ συγκριθῆ πρὸς τὴν ἱερὰν Ἐξομολόγησιν. Ἐκεῖ μειώνεται ὁ ἐγωϊσμός. Ἐκεῖ ἐπιφοιτᾷ καὶ ἐπισκηνώνει εἰς τὴν ψυχὴν ἢ χάρις τοῦ Παρακλήτου. Καὶ μία «ἀλλοίωσις εὐπρεπεστάτη» δημιουργεῖται, μέσα εἰς τὴν ἀγίαν ἀτμόσφαιραν τῆς Χάριτος καὶ τῆς παρουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Εἶναι δ' ἐξ ἄλλου γνωστόν, ἐκ προσωπικῆς ἐμπειρίας πολλῶν, ὅτι οἰαιδήποτε καλαὶ ἀποφάσεις διαθέσεως δὲν ἀξιοποιοῦνται, ἂν δὲν μεσολαβήσῃ ἐξομολόγησις. Ἐνῶ ἀντιθέτως, ἢ

ἐξομολόγησις γίνεται ἢ καλλιτέρα ἀφετηρία διὰ νέον κάθε φορὰ ξεκίνημα τοῦ μετανοοῦντος, μὲ ἀκμαίας τὰς πνευματικὰς δυνάμεις, διὰ τῆς ἐνισχύσεως τῆς θείας Χάριτος.

«Γέυσασθε καὶ ἴδετε». Ἡ Μεγ. Τεσσαρακοστὴ ἄς καλλιεργήσῃ τὴν συναίσθησιν τῶν ἀμαρτιῶν καὶ τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν· καὶ ἄς ὀδηγήσῃ εἰς μετάνοιαν καὶ πρὸς τὴν ἄγουσαν εἰς τὸ Ἐξομολογητήριον, «ἵνα λάβωμεν ἔλεος καὶ χάριν εὖρωμεν εἰς εὐκαιρον βοήθειαν» (Ἐβρ. 4,16).

(Συνεχίζεται)

ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΟΝ ΠΑΝΑΓΙΟΝ *

(Πάντες οἱ ἐν Ἀφρικῇ διαλάμπαντες Ἅγιοι)

Τοῦ ἀρχιμ. κ. Τίτου Κ. Χορτάτου

ΜΗΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

5. ΣΟΛΕΒ ὁ αἰγύπτιος μάρτυς (ἀγν. χρ.).
7. ΩΡ ὄσιος (ἀγν. χρ.) — Μνήμη ΜΥΡΙΩΝ (δέκα χιλιάδων) ΑΣΚΗΤΩΝ ΘΗΒΑΙΩΝ.
8. ΔΕΚΑ ὄσιοι Ἀσκηταὶ (ἀγν. χρ.).
9. ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ (ΑΝΤΩΝΙΟΣ) μάρτυς (ἀγν. χρ.) — ΜΑΤΘΙΑΣ ἐκ τῶν Ο' ἐν Αἰθιοπία.
10. ΑΓΑΘΟΝΙΚΗ παρθενομάρτυς (ἀγ. χρ.) — ΒΑΣΣΑ μετὰ ΠΑΥΛΑΣ καὶ ΑΓΑΘΟΝΙΚΗΣ μαρτύρων. Ρωμαιοκαθ. μαρτυρολ. (ἀγ. χρ.) — ΕΞΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ (ἀγν. χρ.) ἐν Λιδύη.
12. ΠΑΛΑΜΩΝ ὄσιος (4ος αἰ.).
20. ΛΕΥΚΙΟΣ εἰσπηδητὴς μετὰ ΛΟΥΚΙΟΥ (βουλευτοῦ) μάρτυρες ἐπὶ Δεκίου.
25. ΜΗΝΑΣ Κων) πόλεως (536 - 552) ἐξ Ἀλεξανδρείας.
27. ΠΟΙΜΗΝ ὄσιος (340 - 450), ΒΑΠΤΙΣΙΣ ΑΙΘΙΟΠΟΣ ὑπὸ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Ἀποστόλου.
28. ΜΩΥΣΗΣ ὁ Αἰθίοψ, ὄσιος (4ος αἰ.) — ΔΑΜΩΝ Ἱερομάρτυς (ἀγ. χρ.).
30. ΔΕΚΑ ἢ ΔΕΚΑ ΕΞ μάρτυρες (ἀγ. χρ.).

ΜΗΝ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

1. ΙΗΣΟΥΣ τοῦ Ναυῆ.
3. ΑΡΙΣΤΙΩΝ Ἱερομάρτυς (ἀγ. χρ.) — ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ Πενταπόλεως, ἀνακομιδὴ Λειψάνων († 1920).
4. ΜΩΥΣΗΣ προφήτης.
5. ΡΑΪΣ μάρτυς καὶ 23/9 ἐπὶ ἡγεμόνος Λουκιανοῦ.
6. ΑΝΔΡΟΠΕΛΑΓΙΑ μετὰ ἀδελφῆς τῆς ΘΕΚΛΗΣ, ΦΑΥΣΤΟΥ πρεσβυτέρου, ΒΙΒΟΥ διακόνου, ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ, ΚΥΡΙΑΚΟΥ δημότου, ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ, ΘΕΟΚΤΙΣΤΟΥ (ναυκλήρου), ΜΑΚΑΡΙΟΥ, ΑΝΔΡΕΟΥ, ΣΑΡΑΠΑΜΒΩΝΟΣ, ΚΥΡΙΑΚΟΥ καὶ ΚΑΛΟΔΟΤΗΣ μαρτύρων ἐπὶ Δεκίου.
8. ΣΑΡΑΠΑΜΒΩΝ ὁ βουλευτὴς μάρτυς (ἐπὶ Δεκίου).
11. ΑΓΑΘΩΝ ἀββὰς καὶ πατὴρ τῆς ἐρήμου (4ος καὶ 5ος αἰ.). Κοπτικά Συναξάρια. — ΘΕΟΔΩΡΑ ὁσία (5ος αἰ.) — ΘΕΟΔΩΡΑ ὁσία ἢ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ (5ος αἰ.).

12. ΘΕΟΔΩΡΟΣ μάρτυς ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ (ἀγ. χρ.).
13. ΣΕΡΑΠΙΩΝ μάρτυς καὶ 10/4 μετὰ διακόνου ΚΡΟΝΙΔΟΥ (ΙΕΡΩΝΙΔΟΥ) καὶ ΛΕΩΝΙΔΟΥ (ἀγ. χρ.) — ΟΥΑΛΛΕΡΙΟΣ (ΟΥΑΛΛΕΡΙΑΝΟΣ) (ἐπὶ Δεκίου).
14. ΠΕΤΡΟΣ μοναχὸς συμμετεῖχεν ἐν τῇ ΣΤ' Οἴκου-μενικῇ Συνόδῳ.
15. ΜΕΛΕΤΙΟΣ ὄσιος (ἀγ. χρ.).
17. ΕΚΑΤΟ ΜΑΡΤΥΡΕΣ (ἀγν. χρ.) καὶ 19/9 μετὰ τῶν ὁποίων — ΝΕΙΛΟΣ Ἱερομάρτυς ΠΗΛΕΥΣ, ΠΑΤΕΡΜΟΥΘΙΟΣ.
20. ΙΩΑΝΝΗΣ καὶ ἄλλοι 40 μάρτυρες († 259).
23. ΙΩΑΝΝΗΣ μετὰ τῶν υἱῶν του, ΠΕΤΡΟΥ καὶ ΑΝΤΩΝΙΟΥ (867 - 886) — ΡΑΪΣ μάρτυς.
25. ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ὁσία (4ος αἰ.) — ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ ὄσιος ὁ Μέγας († 360) — ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ ὁσιομάρτυς (3ος αἰ.) μετὰ ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΩΝ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ ΕΞ μαρτύρων.
27. ΚΑΛΛΙΣΤΡΑΤΟΥ μάρτυρος μετὰ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ ΕΝΝΕΑ μαρτύρων.

ΜΗΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

2. ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ μετὰ ΙΟΥΣΤΙΝΗΣ (π. 200 ἢ 210 - 258).
3. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Ἀλεξανδρείας Ἱερομάρτυς μετὰ τῶν μαθητῶν του ΦΑΥΣΤΟΥ, ΓΑΓΟΥ, ΠΕΤΡΟΥ, ΠΑΥΛΟΥ, ΕΥΣΕΒΙΟΥ καὶ ΧΑΙΡΗΜΟΝΟΣ († 257) — ΙΩΑΝΝΗΣ ὁ Χοζεβίτης καὶ 28/10.
4. ΕΥΣΕΒΙΟΣ διάκονος μάρτυς μετὰ ΧΑΙΡΗΜΟΝΟΣ († 250) καὶ ΦΑΥΣΤΟΥ μαθηταὶ Ἁγ. Διονυσίου Ἀλεξανδρείας (μᾶλλον οἱ τῆς 3ης/9ου ἑορταζόμενοι) — ΑΜΜΟΥΝ ὄσιος ὁ Αἰγύπτιος (3ος καὶ 4ος αἰ.).
6. ΘΩΜΑΣ Ἀπόστολος ἐκήρυξεν ἐν Αἰθιοπία.
7. ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ πρεσβύτερος καὶ ΚΑΙΣΑΡΙΟΣ διάκονος Ἱερομάρτυς (ἀγ. χρ.).
8. ΘΑΪΣΙΑ (ΘΑΪΣ ἢ ΤΑΪΣΙΑ) 4ος αἰ.
11. (ΚΥΡΙΑΚΗ) ΙΩΑΝΝΗΣ Ἱερομόναχος καὶ ΘΩΜΑΣ σύγκελλος ἐκπρόσωπος τοῦ Ἀλεξανδρείας εἰς Ζ' Οἴκουμ. Συνόδου.

(Συνεχίζεται)

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 275 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 12 τεύχους.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

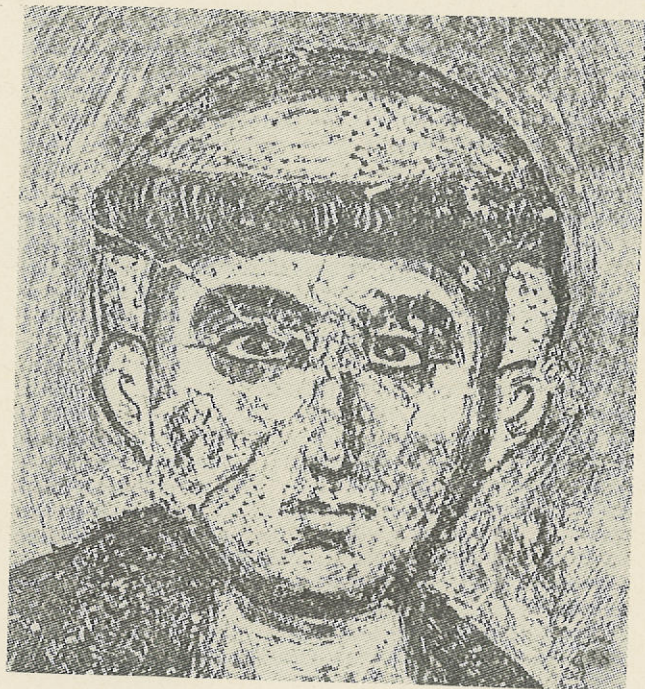
Χάος και δημιουργικότητα

Μιά ποιμαντική σύσκεψη στην Άσσιζη

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Έπ. Καθηγητού του Πανεπιστημίου Άθηνων

Προσαγορεύσεις

Τό πώς θά προσφωνήσεις κάποιον πού συναντᾶς ἐξαρτᾶται ἀπό πολλούς παράγοντες Ἐπί τις συνήθειες πού ἔχεις ἀποκτήσει στό περιβάλλον σου, ἀπό τό γλωσσικό ἴδιωμα πού χρησιμοποιεῖς, ἀπό τή διάθεση τῆς στιγμῆς, ἀπό τή στάση τοῦ ἄλλου. Ἐτσι θά μιλήσεις ψυχρά ἢ θερμά, συγκρατημένα ἢ διαχυτικά, μέσ' ἀπό τά δόντια σου ἢ ὅλος χαμόγελο· ἢ μὴ λέγοντας τίποτα, θ' ἀντιπαρέλθεις· ἐλθών και ἰδών. Ἄλλες φορές πάλι, αὐτό πού λές τό λές τελείως ἐξωτερικά, εὐχόμενος ἐνδόμυχα κάτι ἄλλο, ἢ στερεότυπα ἐπειδὴ αὐτό λέγεται και δὲν μπορεῖς γιά τούς τύπους νά πράξεις διαφορετικά.

Pax et bonum!

Οἱ προσρήσεις και οἱ προσαγορεύσεις μποροῦν ν' ἀνταποκρίνονται ἢ νά μὴν ἀνταποκρίνονται στά πράγματα, νά ἐκφράζουν κάτι βαθύτερο ἢ νά περνᾶνε

τελείως ἐπιφανειακά, ν' ἀποδίδουν κάτι τό οὐσιαστικό ἢ κάτι τό ἐπουσιώδες. Νά λές «χαίρετε» ἀγνοώντας τό τί μπορεῖ αὐτό νά σημαίνει. Νά λές «καλή μέρα» ὑπονοώντας «τήν κακή και τήν ψυχρή και τήν ἀνόποδή του μέρα». Νά λές «εἰς τό ἐπανιδεῖν» και νά εὐχῆσαι (νά μὴ τόν ξαναδεῖς στά μάτια σου). Ν' ἀποκαλεῖς τόν ἄλλο «φίλε μου» και νά τοῦ «σκάβεις τόν λάκκο», νά τόν ἀσπάζεσαι ὄχι «φιλήματι ἀγίῳ» ἀλλά μέ φιλι προδοσίας. Ἡ πάλι νά λές ὅλ' αὐτά και νά τά ἐννοεῖς πράγματι. Νά τόν αἰσθάνεσαι, δηλαδή, γιά φίλο, ἀδελφό, καμάρι σου, χαρά σου και νά θέλεις νά χαίρεται ἀπό τό βάθος τῆς καρδιάς σου. Αὐτές τότε χαρακτηρίζονται ὡς εὐτυχεῖς συμπτώσεις.

Τέτοιες συμπτώσεις ἐνδιάθετου και ἐκπεφρασμένου λόγου συμβαίνουν πολλές φορές στή ζωή μας και μᾶς χαροποιοῦν γιὰτί ἔχουμε τότε «αὐτοπροσωπία». Τό ἐξωτερικό μας πρόσωπο ταυτίζεται μέ τό ἐσωτερικό ἢ και τό ἀντίθετο. Δὲν κοροϊδεύουμε κανέναν και οἱ δύο ἐαυτοί μας συνυπάρχουν εἰρηνικά.

Πολλές φορές εἶναι χαρακτηριστική τῆς προσωπικότητός μας, ἀλλά και τῆς βίης μας πνευματικῆς ὀριμότητος ἢ ἐκφραση πού ἔχουμε ἐπιλέξει γιά νά προσφωνήσουμε τόν ἄλλο. Θυμᾶμαι τώρα τό πώς προσφωνοῦσε ὁ ἅγιος Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ αὐτούς πού τόν πλησίαζαν. Ἀποτεινόταν σ' αὐτούς ἀποκαλώντας τους «χαρά μου».

Θ' ἄξιζε τόν κόπο μιᾶ μικρῆ ἢ μεγάλῃ ἐρευνα ὥστε νά διαπιστωθεῖ τό πώς μεγάλοι ἄνδρες και γυναῖκες τῆς ἀνθρωπότητος και ἅγιοι και ἅγιες τῆς Ἐκκλησίας μας προσφωνοῦσαν ὄσους και ὄσες ἔρχονταν σέ ἐπαφή μαζί τους.

Γνωρίζουμε, ὅμως, ὅτι και ὁ Κύριος μας διαφωροποιοῦσε τόν χαιρετισμό του. Ἀποτεινόμενος πρὸς τούς ἄνδρες ἔλεγε «εἰρήνη ὑμῖν» (σαλώμ)· πρὸς τίς γυναῖκες «χαίρετε». Ἡξερε βέβαια τί ἔλεγε, γιά ποιά χαρά και γιά ποιά εἰρήνη καλοῦσε τούς ἀνθρώπους ὅταν τούς ἀπέτεινε τό λόγο.

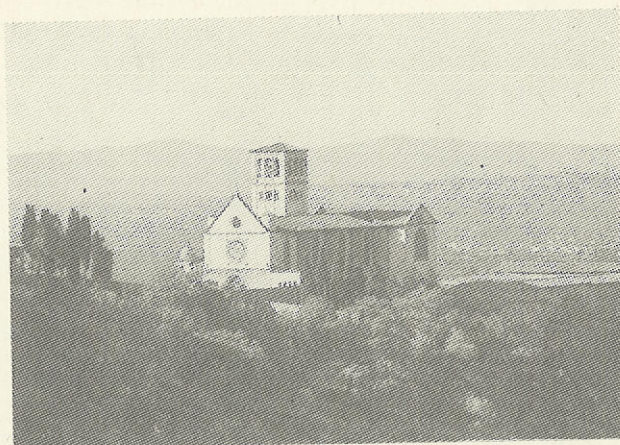
Pax et bonum

Χαρακτηριστικό ἦταν τό «ιδίωμα» πού σύμφωνά μέ τήν παράδοση χρησιμοποιοῦσε ὁ ἅγιος τῆς Δύσεως Φραγκίσκος τῆς Ἄσσιζης (1182-1226)

ὡς εὐλογία, προσφωνώντας τοὺς ἀνθρώπους ὅπου καὶ ὅταν τοὺς συναντοῦσε: «Pax et bonum». Εἰρήνη (σοὶ ἀδελφὲ) καὶ (κάθε) καλὸ. Αὐτὸς ὁ μέγας εἰρηνοποιὸς τῆς ἐποχῆς του, ὡς πρῶτον ἀγαθὸν ἔθετε τὴν εἰρήνην γιὰ τὴν ὁποία καὶ εὐχόταν εὐλογώντας μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὅποιον συναντοῦσε. "Αἶμα ἔχεις εἰρήνην μπορεῖς νὰ εἰρηνεύσεις καὶ τοὺς ἄλλους καὶ ἀκολουθοῦν καὶ ἄλλα ἀγαθὰ. «Ἐνός... καλοῦ, μύρια ἔπονται». Δὲν ἔχει μόνο τὸ κακὸ συν-έπειες! "Ὅ,τι καὶ νὰ βρεθεῖ στὸ δρόμο σου ὁ Θεὸς νὰ στὸ βγάλει σὲ καλὸ. «Εἰρήνη, λοιπόν, καὶ πᾶν ὅ,τι τυχὸν προκύψει καλόν». Κάπως ἔτσι θὰ ἀποδίδαμε τὸν χαιρετισμὸ τοῦ φτωχούλη τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀδελφούς του, πρὸς ὅλους δηλαδή, τοὺς ἀνθρώπους.

Δὲν ἦταν, λοιπόν, παράδοξο μία σύσκεψη ποιμαντικῆς φροντίδος καὶ συμβουλευτικῆς νὰ ἐπιλέξει ὡς προμετωπίδα του ἕνα (λόγιον) ἐκείνου πού θὰ φιλοξενοῦσε τοὺς συνέδρους στὴν δική του πόλη, τὴν Ἀσσίζη. Ἦταν σὰ νὰ μᾶς καλωσόριζε στὴ μικρὴ του πόλη καὶ στὰ σοικάκια τῆς ν' ἀντηχοῦσε ὁ γλυκὺς του χαιρετισμός: Pax et bonum! Pax et bonum! Ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς συνέδρους θὰ τὸ μετέφραζε ὅπως μποροῦσε καλλίτερα στὴ δική του γλῶσσα, στὴ δική του καρδιά γιὰ νὰ τὸ μεταπλάσει πιά σὲ στάση, σὲ μήνυμα πρὸς τὸ περιβάλλον του, στὸν κόσμῳ.

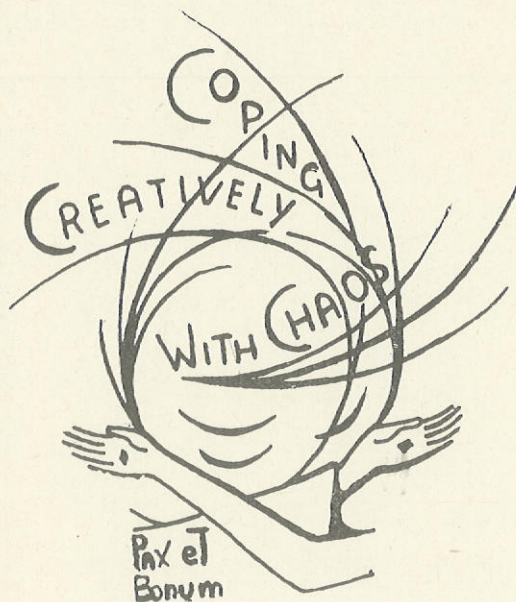
Ἀσσίζη. Βασιλικὴ τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου.
Ἐκδ. DACA· φωτογραφία Ferdinando Fabbri.

πού ἀποφάσισε, ἡ σύσκεψη τοῦ 1989 νὰ γίνεῖ στὴν Ἀσσίζη τῆς Ἰταλίας ἀπὸ 3 ἕως 10 Σεπτεμβρίου, ἀπασχόλησε καὶ τὸ θέμα τῆς συσκέψεως καὶ ὁ τρόπος διαπραγματεύσεώς του³. Ἡ Ἐπιτροπὴ πάντως θέλησε καὶ τὸ θέμα καὶ ἡ διαπραγματεύσεώς του νὰ ἐμπνέεται ἀπὸ μιὰ βαθεῖα πνευματικὴ στάση. Ἡ Ἀσσίζη εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς λίγους ἐκείνους εὐρωπαϊκοὺς χώρους πού θὰ ὀρίζαμε ὡς τόπους ὑψηλῆς πνευματικότητος μιὰ καὶ ἐκεῖ εἶναι διάχυτο καὶ ζωντανὸ ἀκόμα τὸ πνεῦμα τοῦ φτωχοῦ ἁγίου.

Ἄλλωστε ποῦ θέμα στὸ χῶρο τῆς Ποιμαντικῆς θὰ μποροῦσε ν' ἀντέξει ἂν δὲν ἀντιμετωπιστεῖ πνευματικά; Πνευματικὴ ἀντιμετώπιση σημαίνει δημιουργικὴ ἀντιμετώπιση. Οἱ συνέδροι ἐπιλέγοντας τὸ θέμα καὶ τὸ χῶρο ἤλπιζαν ν' ἀντιμετωπίσουν μὲ τρόπο δημιουργικὸ τὸ Χάος. Ὁ χῶρος ὑποχρεώνει, ἐμπνέει, δεσμεύει. «Ἡ δημιουργικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ Χάους» — θέμα τῆς σύσκεψης — ἔπρεπε νὰ λάβει σοβαρὰ ὑπόψη τῆς συντεταγμένους τοῦ τοπίου, πού δὲν ἀποτελεῖ μόνο τμήμα ἐνὸς γεωγραφικοῦ χάρτη, ἀλλὰ ἐγγράφεται σ' ἕνα χάρτη «πνευματικῆς γεωγραφίας», μέσα ἀπὸ τὴν παράδοση πού ζεῖ σ' αὐτὸν τὸν χῶρο.

Ἄν ὁ συγκεκριμένος τόπος ὀρίζει τὸν ὀρίζοντα πάνω στὸν ὁποῖον θὰ προβληθεῖ καὶ θὰ φωτισθεῖ τὸ θέμα, συγκεκριμένα τὸ Pax et bonum, ὁ ὀρίζοντας ἔχει καὶ ἄλλα σημεία: καὶ Βορρὰ καὶ Νότο καὶ Δύση καὶ Ἀνατολή. Ὅλοι λοιπόν πού προσερχόμαστε ἀπὸ τὰ τέσσερα σημεία τοῦ ὀρίζοντα θὰ ἔπρεπε προσερχόμενοι, νὰ συμβάλουμε στὴ διασαφήνιση τοῦ θέματος, στὸ ξεκαθάρισμα τῶν ἰδεῶν, στὴν συγκεκριμενοποίηση στάσεων καὶ πρακτικῶν. Τὸ θέμα ἐπιδέχεται πολλαπλῆς ἀντιμετωπίσεις καὶ προσεγγίσεις.

Τὰ ἐρωτήματα ἄλλωστε πού τίθενται δὲν

Τὸ σῆμα τῆς συσκέψεως.

Τὰ πνευματικὰ πλαίσια τῆς συσκέψεως

Εἶναι πάντως ἀλήθεια, ὅτι τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐπιτροπὴ Ποιμαντικῆς Φροντίδος καὶ Συμβουλευτικῆς

ΥΠΟΜΝΗΣΗ ΙΕΡΑΤΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ*

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΧΡΥΣ. Π. ΑΒΑΓΙΑΝΟΥ
Ἱεροκλήρουκος

4. Τὸ π ρ ο σ ω π ι κ ὸ ἦ θ ο ς.

Ἄλλά, εἶναι ἀνάγκη νὰ προσθέσουμε, γιὰ νὰ ἐπιτύχη ὁ ἱερεὺς στὴν ἀποστολή του θὰ πρέπη πρώτιστα νὰ ἐπιτύχη ὡς ἀπλὸς χριστιανός. «Καθαρθῆναι δεῖ πρῶτον, ἐκήρυττε ὁ Ἀγ. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, εἶτα καθάραι· σοφισθῆναι καὶ οὕτω σοφίσαι· γενέσθαι φῶς καὶ φωτίσαι· ἐγγίσει Θεῷ καὶ προσαγαγεῖν ἄλλους· ἀγιασθῆναι καὶ ἀγιάσαι»¹⁵.

Σωστή καὶ εὐλογία κατὰ πάντα ἡ θέση αὐτῆ τοῦ μεγάλου θεολόγου τῆς Ναζιανζοῦ. Πῶς ὁ ἱερεὺς νὰ ἐπιδιώξη τὸν ἀγιασμό τοῦ ποιμνίου του ὅταν ὁ ἴδιος χρόνια τώρα, ἀφότου φόρεσε τὸ ἱερὸ ἔνδυμα, μένει στὰ ἴδια πάθη καὶ ἐλαττώματα. Πῶς θὰ προτρέψῃ σὲ μετάνοια καὶ ἰ. Ἐξομολόγηση, ὅταν ὁ ἴδιος ἔχει χρόνια νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἀγωνία καὶ τὴν ἀφατη χαρὰ τοῦ κατ' ἐξοχὴν Μυστηρίου τῆς Θ. Φιλανθρωπίας.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 271 τοῦ ὑπ' ἀρ. 12 τεύχους.

15. Γρ. Θεολόγος, Ἀπολογητικὸς τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς, ΕΠΕ 1, 164.

εἶναι καθόλου εὐκαταφρόνητα καὶ εὐάριθμα.

Τί εἶναι χάος; Τί σημαίνει ἡ φράση πού ἀκοῦμε συνήθως, ὅτι «ζοῦμε σ' ἕνα χαώδη αἰώνα»; Ἡ ὅτι κάποιος βρίσκεται μέσα στὸ χάος, ὑπονοώντας ὅτι τὰ ἔχει χαμένα καὶ βρίσκεται σὲ πλήρη σύγχυση; Ποιές εἶναι οἱ κατηγορίες τοῦ χάους; Κοσμικές, κοινωνικές, οἰκογενειακές, προσωπικές; Καὶ πῶς μπορεῖ κάποιος νὰ ξεφύγῃ ἀπ' αὐτὸ τὸ χάος; Ὑπάρχει κάποια διέξοδος ἢ εἴμαστε καταδικασμένοι νὰ παραμείνουμε σ' αὐτό; Μποροῦμε νὰ τὸ ἀποφύγουμε παθητικὰ ἢ νὰ τὸ ἀντιμετωπίσουμε ἐνεργητικὰ καὶ κατὰ τρόπο δημιουργικὸ καὶ πῶς; Ὁ καθένας μόνος του μὲ τὶς προσωπικές του δυνάμεις ἢ ἀπαιτοῦνται καὶ κάποιες ἄλλες δυνάμεις ἄλλων προσώπων, μιᾶς θεραπευτικῆς κοινότητος ἢ ἡ βοήθεια δυνάμεων πού ἀνήκουν στὸν ὑπερφυσικὸ κόσμο;

Οἱ ἀπαντήσεις θὰ μποροῦσαν νὰ δοθοῦν σὲ ποικίλα ἐπίπεδα. Ἡ σύσκεψη ἐπέλεξε διαφόρους τρόπους γιὰ ν' ἀσχοληθεῖ μὲ αὐτὸ τὸ θέμα σύμφωνα πάντα καὶ μὲ τοὺς στόχους πού ἐπιδιώκει σὲ κάθε τέτοια συνάντηση.

(Συνεχίζεται)

1. Ἐξαιρετικὰ σπάνια ἀπεικόνιση τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου τῆς Ἀσσίζης, ἀπὸ τοιχογραφία τοῦ κεντρικοῦ κλίτους τῆς Παναγίας τῆς Κερᾶς στὴν Κριτσά (Κρήτη), ἀνάμεσα στοὺς ὀλόσωμους Ἁγίους τοῦ ὁρθόδοξου ἑορτολογίου. Φαίνεται νὰ ὀφείλεται στὴν κυριαρχικὴ παρουσία τῶν Βενετσιάνων ἀπὸ

Πῶς νὰ νοουθετηθῇ τὶς νοουθεσίες τοῦ Εὐαγγελίου περὶ αὐταπαρνήσεως καὶ αὐτοθυσίας καὶ βίου ὑψηλοῦ καὶ θεαρέστου, ὅταν μοναδικὸς γνώμονας τῶν πράξεών του εἶναι τὸ προσωπικὸ του συμφέρον. Ἄς σημειωθῇ ἐδῶ ὅτι αὐτοὺς τοὺς ἱερωμένους δὲν διστάζει ὁ Μ. Βασίλειος νὰ τοὺς χαρακτηρίσῃ χριστέμπορους. «Χριστέμποροι οἱ τοιοῦτοι καὶ οὐ χριστιανοί, τὸ ἀεὶ αὐτοῖς κατὰ τὸν βίον τοῦτον λυσιτελοῦν τοῦ κατὰ ἀλήθειαν ζῆν προτιμῶντες»¹⁶.

Εἶναι ἀνάγκη λοιπὸν ὁ ἱερεὺς κατὰ τὴν πορεία τῆς ζωῆς του νὰ θέτῃ συχνὰ στὸν ἑαυτὸ του ἐρωτήματα γιὰ τὴν πνευματικὴ του πρόοδο. Διότι εἶναι γεγονός, πού μύριες φορὲς ἐπιβεβαιώθηκε ἀπὸ τὴν πείρα τῆς ζωῆς, ὅτι τὸ προσωπικὸ, καλὸ, χρηστό, χριστιανικὸ ἦθος ἐπηρεάζει τὸ ποίμνιο καὶ τὸ προδιαθέτει ἀνάλογα. Αὐτὴ ἡ «σιωπῶσα παραινέσις» ἐπιδρᾷ περισσότερο. Ἄλλὰ βέβαια καὶ ὁ ἱερεὺς, παρὰ τὸ ὕψος τῆς τι-

16. Μ. Βασίλειος, Ἐπιστ. 240, Νικοπολίταις πρεσβυτέρους, ΕΠΕ 3, 226.

τὶς ἀρχὲς τοῦ 13ου αἰῶνα καὶ στὴν ἀποδοχὴ τοῦ φτωχοῦ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν κρητικὸ λαὸ πού δούλευε στὸν ξένο ζυγὸ. Βλ. Μανώλη Μπορμπούδακη, Παναγία Κερᾶ. Βυζαντινὲς τοιχογραφίες στὴν Κριτσά, Ἀθήνα, Ἐκδ. «Hannibal», χ.χ. φωτογραφία ὑπ' ἀριθ. 38. Μιὰ σύντομη καὶ γλαφυρὴ βιογραφία τοῦ Φραγκίσκου τῆς Ἀσσίζης διαποτισμένη μὲ τὴν ζωντανὴ πνευματικότητά του περιλαμβάνεται στὸ βιβλίον τοῦ Χρυσόστομου Τρινακίου, Ἐμπειρίες Ἀγίων (Βίος καὶ ἔργα), Ἀθήνα, Ἐκδ. «Τῆνος»; Σειρὰ «Ὀδηγητικὲς μορφές» 6, χ.χ. σ. 27-44.

2. Ἀντιχεῖ ἐπίκαιρα αὐτὸ πού συμβούλευε ὁ Ἀββᾶς Δωρόθεος τοὺς προστοῦς τῶν μοναστηριῶν γιὰ τὴ στάση τους πρὸς τοὺς ὑποτακτικούς (μαθητές): «Ἐπιμελεῖσθαι γὰρ χρὴ πρῶτον εἰρηνικῆς καταστάσεως... καὶ διὰ τῆς σῆς εἰρηνῆς εἰρηνεύεις τὴν καρδίαν τοῦ ἀδελφοῦ» καὶ θὰ πρόσθετα, τοῦ κάνεις καλὸ. (Ἔργα Ἀσκητικὰ, Β' Ἐπιστολή, παρ. 186, 20-24).

3. Ἡ ἀπόφαση ἐλήφθη στὰ πλαίσια εὐρωπαϊκῆς συσκέψεως πού εἶχε λάβῃ χώρα στὸ Τουρκὸ Φινλανδίας ἀπὸ 31 Ἰουλίου ἕως 7 Αὐγούστου 1985. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐπιτροπὴ συγκαλεῖ ἀνὰ τετραετία συσκέψεις ποιμνικῆς φροντίδος καὶ συμβουλευτικῆς σὲ μίαν εὐρωπαϊκὴν χώρα. Μέχρι τώρα ἔχουν πραγματοποιηθεῖ συσκέψεις στὸ Ἀρνολσχαν Δ. Γερμανίας (1972), Ἀϊξεναχ Ἀν. Γερμανίας (1977), Λουβλῖνο Πολωνίας (1981), Τούρκου Φινλανδίας (1985), Ἀσσίζη Ἰταλίας (1989). Τὸ Διεθνὲς Συμβούλιο ποιμνικῆς φροντίδος καὶ συμβουλευτικῆς πού συνεργάζεται μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐπιτροπὴ συγκαλεῖ καὶ αὐτὸ κάθε τέσσερα χρόνια διεθνή συνέδρια (Ρύσλικον Ἑλβετίας 1975, Ἐδιμβούργο Σκωτίας 1979, Σάν Φραντσίσκο 1983, Μεμβούρνη 1987). Κάθε δύο χρόνια, δηλαδή, ἐναλλάσσεται μίαν εὐρωπαϊκὴν σύσκεψη μὲ ἕνα διεθνὲς συνέδριο. Καὶ οἱ δύο ἐκδηλώσεις ἀποτελοῦν πλοῦσια πηγὴ γιὰ τὶς νέες τάσεις πού ἐπικρατοῦν διεθνῶς στὴν ποιμνικὴ θεωρία καὶ πράξη. Περισσότερα βλ. στὸ βιβλίον μου Συμβουλεὺς τῆς Παναγίας, Ἀθήνα, Ἐκδ. «Ἀλφόνος» 1984, σ. 78-87.

μῆς, στὸ ὅποιο ὁ Θεὸς τὸν ἕψωσε, εἶναι καὶ αὐτὸς ἀνθρώπος. Μὲ ἐγγενεῖς, κληρονομικές, φυσικὲς καὶ ἐπικτητες ἀδυναμίες. Ἀγωνίζεται καθημερινὰ ἀνάμεσα σὲ ἀναρίθμητα ἀτομικά, οἰκογενειακά, κοινωνικά προβλήματα. Ἡ ψυχὴ του, κατὰ τὸν ἱ. Χρυσόστομο, μοιάζει μὲ θάλασσα τρικυμισμένη. «Πλείονα γὰρ τῶν τὴν θάλατταν ταραττόντων πνευμάτων χειμάζει κύματα τὴν τοῦ ἱερωμένου ψυχὴν»¹⁷.

Πόσα ἀπαίσια πάθη δὲν πλησιάζουν καὶ τὴν καρδιά τοῦ ἱερωμένου. Ἡ κενοδοξία, ἡ ὀργή, ὁ φθόνος, ἡ ἐκδικητικὴ ἐπιθυμία, ἡ συκοφαντία. Ὅπως καὶ ἄλλα, πολὺ χαλεπότερα: ἡ φιληδονία, αἰσχροὶ πόθοι καὶ ἐπιθυμίες, ἡ φιλαργυρία.

Ἐναντίον τους πρέπει νὰ παλαίψη, νὰ ἀγωνίζεται διηνεκῶς ἐνισχυόμενος ἀπὸ τὴν παντοδύναμη Χάρη τοῦ Θεοῦ, ὥστε καὶ τὴν Ἱερωσύνη του νὰ χαρῆ καὶ ἀπολαύσῃ καὶ νὰ ἀναδειχθῆ ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων καλὸς καὶ πιστὸς οἰκονόμος τῶν Μυστηρίων τοῦ Θεοῦ. Σὲ ἀντίθετη περίπτωσι, ἐὰν ἀφήσῃ τὸ χάρισμά του νὰ σιγοσβήνῃ σὰν μισοσβεσμένο κάρβουνο κάτω ἀπ' τὴν στάχτη τῆς ἐξοικειώσεως, τοῦ στυγνοῦ ἐπαγγελματισμοῦ καὶ τῆς ἀμέλειας, τότε θὰ ἔχῃ ἰσχύ τὸ ἀπαισιόδοξο συμπέρασμα τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου: «Οὐκ οἶμαι εἶναι πολλοὺς ἐν τοῖς ἱερεῦσι τοὺς σωζομένους, ἀλλὰ πολλῶ πλείους τοὺς ἀπολλυμένους»¹⁸.

Σεβασμώτατε, Ἀγαπητοὶ Ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες,

Σὲ πολὺ γενικὲς γραμμὲς σκιαγράφησα στὴν ἀγάπη σας τὰ περὶ τοῦ ἱερατικοῦ μας χρέους. Στὶς ἐπόμενες Ἱερατικὲς μας Συνάξεις χρῆσιμο θὰ εἶναι νὰ ἀναπτυχθοῦν σὲ βάθος καὶ πλάτος οἱ ἐπὶ μέρους ἐνόητες τῆς σημερινῆς Εἰσηγήσεως, ὥστε οἰτιδήποτε σχετίζεται μὲ τὸ ἔργο μας νὰ καταστῆ μὲ τὴν συνεχῆ ὑπόμνηση βαθύτατη συνείδηση ὅλων μας.

Ἐτοί, τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος, θὰ ἐργασθοῦμε καρπεφόρα τὸ τάλαντό μας. Ἡ παρομοίωση αὐτὴ ἀνήκει σὲ ἕνα ἀπὸ τοὺς πρὶ ἐπιφανεῖς ἔγγραμους Κληρικούς τῶν νεωτέρων χρόνων, στὸν Πρωτοπρ. Κωνστ. Καλλίνικο. Ἐρμηνεύοντας τὴν Παραβολὴ τῶν Τάλαντων ὁ σοφὸς αὐτὸς Κληρικὸς παρατηρεῖ ὅτι ὁ Διάκονος παίρνει ἕνα τάλαντο, ὁ ἱερεὺς δύο τάλαντα καὶ ὁ Ἐπίσκοπος τὰ πέντε τάλαντα.

Ἀλλὰ καλύτερα ἂς δώσουμε τὸ λόγο στὸν διαπρεπῆ Ἱεροκῆρυκα καὶ μὲ τὸ λόγο του ἂς κλείσουμε τὴν σημερινὴ Εἰσηγήση κατὰ τὴν Ἱερατικὴ μας Σύναξη

17. Ἱ. Χρυσόστομος, Περὶ Ἱερωσύνης, Γ' 386 C, ΑΑΠ 6.

18. Ἱ. Χρυσόστομος, Εἰς τὰς Πράξεις, ἡμ. Γ', ΑΑΠ 76, 265.

ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ νέου Μητροπολίτου μας κ. Ἰακώβου τοῦ Γ'.

«Πρὸς ὑμᾶς ἤδη στρέφω τὸν λόγον, τίμιοι καὶ σεβαστοὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας λειτουργοί... Τμηθέντες παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ ὑπάτου τῶν ἀξιωμάτων καὶ ἀνυψωθέντες μέχρι τοῦ θεοῦ θυσιαστηρίου ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Χριστοῦ, ἐργάσθητε τὸν καλὸν καὶ γενναῖον ἀγῶνα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν εἰς ὑμᾶς ἐμπιστευθέντων τάλαντων. Μὴ ὡς ὁ πονηρὸς δούλος, μὴ δότε ὑπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν καὶ νυσταγμὸν τοῖς βλεφάροις, ἀλλὰ νυχθημερὸν τὸ ποιμνιον εἰς νομὰς σωτηρίους καθοδηγεῖτε, οὐδενὸς φειδόμενοι πρὸς τὴν κατὰ Χριστὸν προκοπὴν αὐτοῦ. Σώζετε τὴν οἰκουμένην διὰ τῶν προσευχῶν σας. Καταγλαῖζετε τὰ σκότη διὰ τῶν διδασκαλιῶν σας. Ποδηγετεῖτε εἰς Θεὸν τὸν λαόν. Πολλαπλασιάζετε τὸ τάλαντον, ἵνα κατὰ τὴν ἐνκαίριαν ἡμέραν ἀκούσετε: Εὖ, δούλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς ἐπὶ πολλῶν σὲ καταστήσω. Εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου»¹⁹.

(Γέλος)

19. Κ. Κωνσταντίνου, Πρακτικαὶ Ὁμιλίαι, Ἀθήναι: 1960³, σ. 460.

ΔΥΟ ΝΕΕΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

● Βλασίου Ἰω. Φειδᾶ

Καθηγητοῦ τοῦ Παν)μίου Ἀθηνῶν

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ (988 - 1988) (3η ἐκδοση)

Ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὸν ἐορτασμὸ τῆς Χιλιετηρίδος γιὰ τὸν ἐκχριστιανισμὸ τῶν Ρώσων. Στὰ ἐπὶ κεφάλαια τοῦ ἔργου (466 σελίδων) ὅλη ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, ἀπὸ τὴν ἵδρυσή της μέχρι σήμερα.

● Πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνῶ, Ἐπικ. Καθηγητοῦ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ (ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας)

Ἐνα εἰςβλίον ποὺ βοηθεῖ τὸν ἀναγνώστη νὰ συνειδητοποιήσει τὴ διακονικὴ, μαρτυρικὴ καὶ αγωνιστικὴ πορεία τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερα στὴν ἐποχὴ μας, ποὺ ἡ πνευματικὴ σύγκρουση αὐξάνει ἐπικίνδυνα καὶ ἡ Ἀλήθεια γίνεται ὄλο καὶ πρὸ δυσδιάκριτη.

Γράψατε: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιῶν 1, 115 21 Ἀθήναι, τηλ. 722.8008.

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, Πλατ. Κλαυθμῶνος, τηλ. 322.8637.

“ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ,”

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ
Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλολ., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΜΕΣΣΙΑΝΙΣΜΟΣ

Ἐνα εἶδος μεσσιανισμοῦ διακηρύχθηκε καὶ στὴν Κούβα. Ὁ Che Guevaras, στὸ ἔργο του «Ἀνθρωπος καὶ σοσιαλισμὸς στὴν Κούβα» υπογραμμίζει πὼς με ἀπλή μεταβολὴ τῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν καὶ τῶν πολιτικῶν δομῶν δὲν φθάνει ὁ ἀγῶνας στὸ τέλος του, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπιδιωχθεῖ ὁ στόχος τοῦ Κάστρου: νὰ γίνῃ ἡ κοινωνία ἓνα «τεράστιο σχολεῖο» γιὰ τὴν κατασκευὴ ἑνὸς νέου τύπου ἀνθρώπου. «Θὰ ἀνδριωθοῦμε με τὴν καθημερινὴ πράξη κατασκευάζοντας νέα τεχνικὰ τοῦ νέου ἀνθρώπου» (σ' αὐτὴ τὴν περίοδο τῆς οἰκοδομήσεως τοῦ σοσιαλισμοῦ μπορούμε νὰ γίνουμε μάρτυρες τῆς δημιουργίας τοῦ νέου ἀνθρώπου) (βλ. G. Feltrineli, ἐκδότης, Lateinamerika — Ein zweites Vietnam, Hamburg 1968, σελ. 84 ἐξ. Kuenzler, ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 17).

Κατὰ τὸν G. Kuenzler τὸ ἴδιο μπορούμε νὰ ποῦμε καὶ γιὰ τὴ Νικαράγουα. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση, σὲ τεράστιες ἀφίσσες, κολημμένες στοὺς τοίχους τῶν σπιτιῶν τῆς Managua, ἦταν γραμμένο τὸ σύνθημα: El Hombre Nuevo, «ὁ νέος ἀνθρώπος». Αὐτὸ ἐσήμαινε πὼς ἡ ἐπανάσταση δὲν ἔγινε μόνο «γιὰ νὰ ἐκδιωχθεῖ ἓνας μισητὸς δικτάτορας», ἢ γιὰ νὰ μεταβληθοῦν οἱ οἰκονομικὲς συνθῆκες, γιὰ ἀγροτικὴ μεταρρύθμιση ἢ γιὰ ἀλλαγὴ τῶν πολιτικῶν δομῶν, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο, σὲ μιὰ ἐπαναστατικὴ διαδικασία σχηματίζεται ἓνας νέος τύπος ἀνθρώπου.

Ἄλλες ἀφίσσες ἔγραφαν: «Ἐυλογημένη ἡ κοιλία ποὺ δώρησε τὴ ζωὴ σ' ἓνα ἀγωνιστὴ σαντινίστα»!

Ὁ Ernesto Cardenal, κατὰ τὴν ἀπονομὴ τοῦ βραβείου ἀπὸ μέρους τῶν Γερμανικῶν Ἐκδοτικῶν Οἰκῶν (Deutsche Buchhandel) στὴν Ἐκκλησία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στὴν Φρανκφούρτη, ἀνέφερε: «Σήμερα ἐγκαταστήσαμε αὐτὴ τὴν εἰρήνη· τὴν εἰρήνη ποὺ οἱ Ἑβραῖοι ὀνομάζουν σαλὸμ καὶ ποὺ εἶναι ταυτόχρονα καὶ δικαιοσύνη, εἰρηνικὴ συμβίωση τοῦ ἐνὸς με τὸν ἄλλο, ὅπου ὁ καθένας πίνει εἰρηνικὰ τὸ κρασί του, θερίζει· ἡ συμφιλίωση με τὸν πλησίον, ἡ ἀδελφοσύνη... Ὑπάρχει ἓνας ψαλμὸς ποὺ ἀναφέρει: δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη ἐφιλήθησαν. Στὴ χώρα μου ἔγινε μιὰ ἐπανάσταση ποὺ ὀδήγησε ἐκεῖ, ὥστε τώρα νὰ φιλοῦνται ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ εἰρήνη» (G. Kuenzler, σελ. 16).

Ἡ «θρησκεία» τῆς ἐκκοσμικεύσεως δὲν οἰκοδόμησε τὸ νέο ἀνθρώπο, οὔτε ὀδήγησε τὴν ἀνθρωπότητα πρὸς τὴν «νέα ἐποχὴ». Ἡ νέα θρησκεία ἔχασε τὴ δημοτικότητά της· τὸ νέο εἶδωλο, δηλαδὴ ὁ τεχνικὸς πολιτισμὸς,

βασισμένος στὴν ἐπιστήμη καὶ στὸν ὀρθολογισμό, σωριάστηκε σὲ ἐρείπια καὶ ἡ αἰσιοδοξία μεταβλήθηκε σὲ ἀβεβαιότητα καὶ σὲ ἀπελπισία. Ἔτσι οἱ πρῶνι λατρεῖς τῆς «θεότητος» αὐτῆς ξεκίνησαν γιὰ νέες ἀναζητήσεις· ὁ δρόμος γιὰ τοὺς νέους «σωτῆρες» ἦταν πλέον ὀρθάνοικτος.

Ὁ γήινος προσανατολισμὸς τῆς ἐκκοσμικευμένης «θρησκείας» δὲν μπόρεσε νὰ δώσει πειστικὴ ἀπάντηση στὴν τελικὴ ἐρώτηση γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ὑπαρξή, ποὺ σχετίζεται με τὸ νόημα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου. Τὴν ἀναγκαιότητα νὰ δοθεῖ ἀπάντηση σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα δὲν μπορεῖ πλέον νὰ τὴν ἀπωθήσει στὸ μέλλον, νὰ «σκεπάσει» τὸ ἐρώτημα, ὅπως ἔγινε μέχρι σήμερα.

Ἡ νέα «θρησκεία» δὲν μπόρεσε οὔτε θὰ μπορέσει νὰ λύσει τὸ πρόβλημα τοῦ πόνου καὶ τῆς ἀδικίας, ποὺ συνεχίζει νὰ εἶναι «καυτό», παρὰ τίς προόδους στὴν ἐπιστήμη καὶ στὴν τεχνικὴ. Τὸ ζήτημα τῆς «θεοδικίας», γιὰτὶ δηλαδὴ πρέπει ὁ δίκαιος νὰ ὑποφέρει, βρῖσκει τὴ λύση του στὴ χριστιανικὴ πίστη, ὅπου ἡ τελικὴ ἐκβαση τῶν πραγμάτων δὲν ταυτίζεται ὀπωσδήποτε με τὴ βιολογικὴ μας ὑπαρξή καὶ ὅπου τὴν τελευταία λέξη τὴν ἔχει ὁ θρίαμβος τοῦ καλοῦ καὶ ἡ βεβαιότητα τῆς νίκης τοῦ ἐρχομένου Κυρίου.

Ἡ ἀποτυχία τοῦ μεσσιανισμοῦ τῆς ἐκκοσμικεύσεως σὲ ὅλες τίς μορφές της ὀφείλεται στὴν ἀδυναμία τῶν ἀποστόλων της νὰ δώσουν ἱκανοποιητικὴ ἀπάντηση στὰ προβλήματα ποὺ ἀναφέρονται στὸ νόημα τῆς ζωῆς, μάλιστα, κάτω ἀπὸ τίς συνθῆκες ποὺ ἐδημιουργήθησαν ἀπὸ τὴν αὐτονομία τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ ἀπαντήσεις ποὺ προσφέρθηκαν ἀπὸ τὴ νέα «θρησκεία» δὲν ἀποτελοῦσαν λύση γιὰ τὸν ἀνθρώπο, γιὰτὶ ἀπλοῦστατα εἶναι «ἐνδοκοσμικές».

Ἡ ὑπόσχεση πὼς ὁ «νέος ἀνθρώπος» μπορεῖ νὰ προγραμματισθεῖ καὶ νὰ κατασκευασθεῖ στὰ ἐργαστήρια τῆς νέας «θρησκείας» ὀδήγησε τὴν ἀνθρωπότητα σὲ μεγάλη περιπέτεια· τίς συνέπειες τίς ζοῦμε πολὺ ἔντονα στὴν ἐποχὴ μας καὶ δὲν γνωρίζουμε ποιὲς θὰ εἶναι στὸ ἐγγὺς μέλλον. Ἡ «θρησκεία» τῆς ἐκκοσμικεύσεως δὲν πρόσεξε τὴ χριστιανικὴ διδασκαλία πὼς ὁ ἀνθρώπος εἶναι ὄν πεπερασμένο καὶ ἀτελές· θεμελιώθηκε σὲ μιὰ πλάνη, ποὺ ἐμεῖς οἱ χριστιανοὶ ὀνομάζουμε ἁμαρτία.

Μὲ ὅσα ἐκθέσαμε ἔγινε φανερό ὅτι οἱ ἱστορικὲς καταβολὲς τῆς New Age πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν στὰ κινήματα με στόχο τὴν κάλυψη τῶν κενῶν ποὺ ἐδημιούργησε ἡ αὐτονομία τοῦ ἀνθρώπου. Ὅμως οἱ λύσεις ἀναζητήθησαν ἔξω ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπολογίας καὶ γι' αὐτὸ ὀδήγησαν σὲ νέα ἀδιέξοδα, τὰ ὁποῖα ὑπόσχεται νὰ ξεπεράσει ἡ νέα κίνηση.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 183 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 9 τεύχους.

ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ “ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΙΚΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ,”

Τοῦ κ. ΛΑΜΠΡΟΥ Κ. ΣΚΟΝΤΖΟΥ
Θεολόγου - Καθηγητοῦ

Στις 3 Ὀκτωβρίου ἡ Ἐκκλησία μας ἐώρτασε τὴ μνήμη τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, μαθητῆ τοῦ ἀπ. Παύλου, πρώτου ἐπισκόπου καὶ πολιούχου τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Πρόκειται πραγματικὰ γιὰ ἐξέχουσα προσωπικότητα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος διακρίθηκε ὡς θεολόγος, φιλόσοφος, ἐπίσκοπος καὶ μάρτυρας.

Στὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, ὑπάρχουν στὴν ἐκκλησιαστικὴ γραμματολογία, μιὰ σειρά σπουδαίων συγγράμματων, τὰ ὁποῖα εἶναι γνωστὰ ὡς Ἀρεοπαγιτικά Συγγράμματα. Αὐτὰ ἔχουν ἐγείρει κατὰ καιροὺς, ὅπως εἶναι γνωστὸ, πάρα πολλὰ θεολογικά, φιλολογικὰ καὶ ἐρμηνευτικὰ προβλήματα γιὰ τὸ ὄντως περίεργο μυστικιστικὸ περιεχόμενό τους.

Μὲ τὴν εὐκαιρία λοιπὸν τῆς σεπτῆς μνήμης τοῦ ἱεροῦ ἀνδρα θεώρησα σκόπιμο νὰ κάνω μιὰ σύντομη ἀναφορὰ στὰ Ἀρεοπαγιτικά Συγγράμματα, νὰ παρουσιάσω τὰ διάφορα θεολογικὰ καὶ φιλολογικὰ προβλήματα τῶν ἔργων καὶ νὰ ἐπισημάνω τὴ θεολογικὴ ἀξία τοῦ περιεχομένου των.

Α. Τὰ Ἀρεοπαγιτικά Συγγράμματα.

Τὸν ΣΤ' μ.Χ. αἰώνα, ἐντελῶς ξαφνικά, ἐφανίστηκε μιὰ σειρά ἐκτεταμένων συγγράμματων, τὰ ὁποῖα ἔφεραν ὡς συγγραφέα τὸν Διονύσιο τὸν Ἀρεοπαγίτη. Ἡ σειρά αὐτὴ ἐντάχθηκε στὴν Ἑλληνικὴ Πατρολογία τοῦ Migne καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσερα ἐκτενῆ ἔργα καὶ δέκα ἐπιστολές ὡς ἐξῆς: α) «Περὶ Οὐρανίας Ἱεραρχίας» (κεφ. 15, τομ. 3, 120-369), β) «Περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας» (κεφ. 7, τομ. 3, 369-585), γ) «Περὶ Θεῶν Ὀνομάτων» (κεφ. 13, τομ. 3, 585-997), δ) «Περὶ Μυστικῆς Θεολογίας» (κεφ. 7, τομ. 3, 997-1065) καὶ ε) Δέκα ἐπιστολές ἀπὸ τις ὁποῖες οἱ τέσσερις πρώτες ἀπευθύνονται «Γαίῳ Θεραπευτῆ», ἡ πέμπτη «Δωροθέῳ Λειτουργῶ», ἡ ἕκτη «Σωσιπάτρῳ ἱερεῖ», ἡ ἑβδόμη «Πολυκάρπῳ Ἱεράρχει», ἡ ὄγδοη «Δημοφίλῳ Θεραπευτῆ», ἡ ἐνάτη «Τίτῳ Ἱεράρχῃ» καὶ ἡ δεκάτη «Ἰωάννῃ τῷ Θεολόγῳ» (τομ. 3, 1123-1133).

Τὰ συγγράμματα αὐτὰ, τελείως ἄγνωστα στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία πρωτοεφανίστηκαν στὴν Κωνσταντινούπολη τὸ 533 σὲ μιὰ θεολογικὴ συζήτηση μεταξὺ Ὁρθόδοξων καὶ Σεβερικῶν (Μονοφυσιτῶν). Οἱ αἰρετικοὶ προκειμένου νὰ ἐνισχύσουν τις ἀπόψεις τους ἐπικαλέστηκαν διάφορα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ συγγράμματα τοῦ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτη. Οἱ Ὁρθόδοξοι, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Ὑπάτιο Ἐφέσου, ἀντέκρουσαν τὰ ἐπιχειρήματα τῶν Σεβερικῶν καὶ χαρακτηρίσαν τὰ ἔργα νόθα (Μεγάλη Ἑλλ. Ἐγκυκλ., τομ. Θ', σελ. 403).

Λίγο ἀργότερα ὅμως οἱ Ὁρθόδοξοι διαπίστωσαν

τὴ μεγάλη ἀξία τῶν συγγράμματων, ἄρχισαν νὰ τὰ μελετοῦν καὶ νὰ τὰ σχολιάζουν. Πρῶτος ὁ Ἰωάννης Σκυθοπολίτης (ΣΤ' αἰώνας) ἔγραψε «Ἐπόμνημα εἰς τὰ ἔργα τοῦ Ἁγ. Διονυσίου». Κατόπιν ὁ Ἁγ. Μάξιμος ὁ Ὁμολογητῆς (+662) ἐρμήνευσε καὶ σχολίασε αὐτὰ καὶ διευκρίνησε κάποια σκοτεινὰ σημεῖα. Ὁ Μάξιμος «μεγάλως ἐξετίμα αὐτὰ καὶ εἰς τὸ κύρος αὐτοῦ ἀφείλεται τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ὁ θαυμασμός, τὸν ὁποῖον τὰ συγγράμματα ταῦτα κατὰ τὸν μεσαῖωνα ἀπῆλθυσαν» (Β. Στεφανίδου, Ἑκκλ. Ἱστορία, σελ. 332). Ἀκόμα «οὗτος γράφει ὁ καθηγητῆς Π. Χρήστου, ἐπέτυχεν ὅπως μεταθέσῃ τὸν μυστικισμὸν τοῦ Διονυσίου ἀπὸ τὴν σφαῖραν τοῦ ἀσυνειδήτου εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ συνειδητοῦ, ἀφαιρέσας οὕτω τὰ ἔργα ταῦτα ἐκ τοῦ ὄπλοστασίου τῶν μονοφυσιτῶν» (Θ. Η. Ε. τομ. 8, στ. 617). Μὲ τὴ μετάφρασή τους στὴ Λατινικὴ γλῶσσα ἀπὸ τὸ Σκότο Ἐρίγωνα τὰ ἔργα αὐτὰ, διαδόθηκαν στὴ Δύση καὶ ὑπερτιμήθηκαν, ἰδιαιτέρα ἀπὸ τοὺς Φράγκους Θεολόγους.

Ἀφ' ὅτου ἐφανίστηκαν τὰ συγγράμματα αὐτὰ καὶ μέχρι τὸ τέλος τοῦ Μεσαίωνα κανένας δὲν ἀμφέβαλε πὼς αὐτὰ δὲν γράφηκαν ἀπὸ τὸν Διονύσιο τὸν Ἀρεοπαγίτη. Ἡ ἀναπτυχθεῖσα, ὅμως, κατόπιν κριτικῆ τῶν κειμένων προσέβαλε τὴ γνησιότητα τοῦ συγγραφέα αὐτῶν, τὰ κατέταξε στὰ ψευδεπίγραφα ἔργα καὶ ἀποφάνθηκε ὅτι ὁ ἄγνωστος συγγραφέας τοὺς ἐξῆσε πολὺ ἀργότερα ἀπὸ τὸν Α' αἰώνα καὶ γιὰ νὰ δώσει κύρος αὐτὸς σ' αὐτὰ τὰ ἀπέδωσε στὸν ἀποστολικὸ ἀνδρα Διονύσιο.

Ὁ Fr. Hipler στὸ σπουδαῖο ἔργο του, «Dionysius der Areopagite» (Regensburg 1861), διετύπωσε τὴ θεωρία πὼς τὰ ἔργα αὐτὰ δὲν εἶναι ψευδεπίγραφα, γιὰτὶ ὁ συγγραφέας τοὺς πράγματι ὀνομαζόταν Διονύσιος καὶ ἐξῆσε τὸν Δ' αἰώνα, ἀλλὰ ἀπὸ μεταγενέστερη παρανόηση τὸν ταύτισαν μὲ τὸν Ἀρεοπαγίτη. Ἡδὴ ὁ ἱστορικὸς Σωζομενὸς ἀναφέρεται σὲ κάποιο μορφωμένο μοναχὸ καὶ κατηχητῆ Διονύσιο (Ἑκκλ. Ἱστορία 6,31). Ὁ J. Stiglmayr θέλησε νὰ ἀποδώσει τὰ ἔργα στὸ μονοφυσίτη Σεβῆρο Ἀντιοχείας. Ὁ M. Robert Devreese ἀνάγει τὴ συγγραφή τους πρὶν τὸ 440, καὶ τέλος ὁ Ceslas Pera (1936) ἐνόησε σ' αὐτὰ ἰδέες τῶν Καπαδοκῶν Πατέρων καὶ ὑποθέτει ὅτι συγγραφέας τοὺς εἶναι κάποιοι ἄγνωστος μαθητῆς τοῦ Μ. Βασιλείου. «Τίς ὁ συγγραφεὺς τούτων δὲν δύναται νὰ ἐξακριβωθεῖ, τονίζει ὁ ἀείμνηστος καθηγητῆς Κ. Δυοβουνιώτης, πιθανῶς κατήγετο ἐκ Συρίας... Εἶναι ἐν τούτοις ζήτημα ἐὰν ὁ συγγραφεὺς τῶν ἔργων τούτων ἐκαλεῖτο Διονύσιος» (Μεγάλη Ἑλλ. Ἐγκυκλ. Φοινῆ, τομ. Θ', 403).

(Συνεχίζεται)

Η ΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ

Με τὴ ΜΑΡΙΑ ΜΑΤΖΑΡΗ - ΜΙΧΑΗΛ

II. Ἡ πρεσβυτέρα, μητέρα ἱερέως

Καλή μου πρεσβυτέρα,

Εἶναι μερικὲς στιγμὲς τῆς ζωῆς μας, πὺ μὲ νοσταλγία τίς φέρνουμε στὴ μνήμη μας, ἔστω κι ἂν ἔχουν περάσει πολλὰ χρόνια.

Ἀσφαλῶς μία ἀπ' αὐτές, ἴσως ἡ πιὸ ὠραία, ἦταν ἐκείνη, πὺ μέσα στὸ ναὸ ἔδινες γεμάτη συγκίνηση ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιά σου στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ ἱερέα πατέρα του νὰ τὸ εὐλογήσῃ. Θυμᾶσαι; Καὶ τῶν δύο σας τὰ πρόσωπα ἔλαμπαν ἀπὸ χαρὰ καὶ ἡ συγκίνηση γέμιζε τὰ μάτια σας μὲ δάκρυα. Τὸ μικρὸ σας ἀγγελούδι, μὲ τὰ ἐκφραστικὰ του μάτια σᾶς κοιτοῦσε, χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ καταλάβει τὴ χαρὰ σας.

Ἦταν ἀγόρι, καὶ ὁ πατέρας του κρατώντας το, σὰν ἄλλος Συμεών, τὸ ἔφερε μπροστὰ ἀπὸ τὴν ἁγία Τράπεζα μέσα στὸ Ἅγιο Βῆμα.

Κεῖνη τὴ στιγμὴ ἦταν, πὺ σὰν ἀστραπὴ ἔλαμψε μιὰ κρυφὴ σου σκέψη. Τὸ βλέμμα σου ἀντίκρουσε τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας νὰ κρατᾶ τὸν Υἱὸ τῆς. Καὶ αὐθόρμητα ξέφυγε ἀπὸ τὰ χεῖλη σου ὁ μυστικὸς σου πόθος:

—«Παναγία μου, βοήθησέ με, ἂν εἶναι θέλημα τοῦ Υἱοῦ σου, ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιά μου, ἴσως τοῦτο, νὰ ὑπηρετήσῃ στὸ ναὸ, δίπλα στὸν πατέρα του, ὡς ἱερεύς».

Μὰ γρήγορα, σὰν νὰ ἔταν κάτι πὺ δὲν θὰ

ἔπρεπε νὰ τὸ πεῖς, ἔκλεισες τὸ μυστικὸ στὰ βάθη τῆς καρδιάς σου. Ξανάσφιξες, καλή μου, στὴν ἀγκαλιὰ σου τὸ μικρὸ σου θησαυρὸ καὶ γύρισες στὸ σπίτι σας μὲ πιὸ συγκεκριμένη πιά τὴν ἀπόφαση νὰ κάνεις ὅ,τι ἔξαρτᾶται ἀπὸ σένα, γιὰ νὰ γίνῃ τὸ οικογενειακὸ σας περιβάλλον ἓνα θερμοκήπιο πὺ θὰ βοηθήσῃ νὰ ἀναπτυχθεῖ σπόρος γιὰ μιὰ ἱερατικὴ κλήση.

Ἡ εἰκόνα τῆς Ὑπαπαντῆς ξανά ἔρθε μαζί μὲ τὴν προφητεία τῆς ρομφαίας τοῦ πόνου στὸ νοῦ σου. Μὰ καὶ σύ, σὰν τὴν Παναγία, ἔκλεισες βαθεῖα μέσα σου τούτῃ τὴν ἐπιθυμία, ὡς τὴ μεγαλύτερη εὐτυχία σ' αὐτὴ τὴ γῆ, νὰ ἀφιερῶσεις, ἂν σ' ἀξιῶσει ὁ Θεός, ἓνα παιδί σου στὸν Κύριο. Ἔστω κι ἂν αὐτὸ σοῦ στοιχίσει καὶ κόπο καὶ πόνο.

Ἀλήθεια, θυμᾶσαι πόσο σὲ κούρασε ἡ ὁμορφὴ περιέργεια νὰ μαντέψεις ἂν σὲ κάποιο ἀπὸ τὰ τρία ἀγόρια σου ὑπῆρχε ὁ σπόρος τῆς ἁγίας αὐτῆς κλήσης; Περνοῦσαν τὰ χρόνια, τὰ παιδιά μεγάλωναν χωρὶς νὰ μπορεῖς νὰ διακρίνεις κάποιο ξεχωριστὸ δείγμα. Βέβαια, καὶ τὰ τρία ἦσαν τόσο καλὰ, πὺ ἡ καρδιά σου πλημμύριζε ἀπὸ ξεχωριστὴ χαρὰ καὶ δοξολογία στὸ Θεό. Μὰ ὁ κρυφὸς πόθος ἔμενε ριζωμένος βαθεῖα μέσα σου.

Φυσικά, ποτὲ δὲν θέλησες νὰ ξεχωρίσεις κά-

ποιο, ούτε απλώς να εκφράσεις την επιθυμία σου. Έπειδή ήξερες πολύ καλά, ότι η δική μας ενέργεια εμποδίζει συχνά την ενέργεια του Θεού. Πολλά θαύματα μας περιστοιχίζουν και δεν τὰ υποπευόμαστε. Και χρειάζεται μια βαθειά προσοχή γεμάτη πίστη για να διακρίνουμε την ενέργεια του Θεού. Και για την εποχή μας με την τόσο αποπνικτική ατμόσφαιρα του ατομισμού και της περιφρόνησης κάθε ήθικης αξίας, τὸ νὰ ἀνθίσει μιὰ ιερατική κλήση μέσα σὲ ἕνα νέο, εἶναι ἕνα θαῦμα τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Μόνο πὸν αὐτὸ τὸ θαῦμα συντελεῖται μέσα στὸ οἰκογενειακὸ περιβάλλον με κύριο ἄξονα τὴν μητέρα. Ὁ Θεὸς κρύβει μέσα στὴν ψυχὴ τῆς μητέρας τίς ἀρετὲς πὸν θέλει νὰ ἔχουν οἱ ἐκλεκτοὶ του. Ἡ μητέρα εἶναι συχνὰ ὁ πρόδρομος πὸν βαδίζει μπροστὰ ἀπὸ κείνον πὸν θὰ γίνεῖ ὁ ἐκλεκτὸς του, γιὰ νὰ προετοιμάσει τὸ δρόμο του. Ὁ ρόλος τῆς μητέρας στὴν προετοιμασία τῆς ψυχῆς τοῦ παιδιοῦ γιὰ μιὰ ιερατική κλήση εἶναι μεγάλος. Μετὴ ζωὴ, ἄρα μετὴν κληρονομικότητα, τοῦ διοχετεύει τὸ δικὸ της τρόπο τοῦ σκέπτεσθαι. Χωρὶς νὰ τὸ ξέρει κι αὐτὴ ἡ ἴδια, τὸ πλάθει καθ' ὁμοίωσίν της, τοῦ δίνει τὴ δική της ἠθικὴ φυσιογνωμία.

Ὁ θεϊκὸς σπόρος χρειάζεται νὰ προφυλαχθεῖ, νὰ καλλιεργηθεῖ, νὰ ἀναπτυχθεῖ, μετὴ ἀγάπη καὶ σεβασμὸ, ἀπὸ χέρια λεπτὰ καὶ προσεκτικὰ, δηλαδὴ μητρικά. Ἰδίως τὸ διάστημα, πὸν δὲν εἶναι ἀκόμα ἀρκετὰ δυνατὸς γιὰ νὰ ἀυξηθεῖ, χωρὶς αὐτὴ τὴν προνοητικὴ βοήθεια. Ὁ μέλλον ἱερεὺς ἀκούει τὸ θεϊκὸ «ἀκολούθει μοι», ἐνῶ θρίσκειται ἀκόμα κάτω ἀπὸ τὴν μητρικὴ ἐπιρροή. Γιὰ τὸν ἱερεὺς δὲν γίνεται κανεὶς τεχνητὰ, ἀλλὰ εἶναι φυσικὸς καρπὸς μιᾶς χριστιανικῆς οἰκογένειας. Ἡ χειροτονία τοῦ Τιμοθέου ἀπὸ τὸν ἀπόστολο Παῦλο στὰ Λύστρα ἦταν κρυφὸς πόθος τῆς οἰκογένειάς του, τῆς μητέρας του Εὐνίκης καὶ τῆς γιαγιάς του Λωΐδας.

Καλὴ μου πρεσβυτέρα,

Τὰ χρόνια περνοῦν, ὁ πόθος σου δὲν φαίνεται νὰ ἐκπληρώνεται. Σὺ ὅμως ξέρεις ὅτι πρέπει νὰ ἐργασθεῖς πρῶτα μέσα σου, στὴ δική σου καρδιά

κι ἔπειτα μ' ἕνα ζῆλο γεμάτο λεπτότητα, φρόνηση, διακριτικότητα ἀλλὰ καὶ θερμὴ μέσα στὴν καρδιά τῶν παιδιῶν σου γιὰ νὰ ἐκπληρωθεῖ τὸ μεγάλο ὄραμά σου, ὁ κρυφὸς πόθος σου.

* * *

Ἦταν ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα, ὅταν κουρασμένη ἀπὸ τὸν μόχθο τῆς ἡμέρας, κάθησες γιὰ λίγο νὰ ξεκουρασθεῖς. Ὁ ἥλιος εἶχε πιά βασιλέψει. Στὸ σπίτι ἐπικρατοῦσε ἡρεμία. Ἐτυχε ὄλοι νὰ λείπουν, ἐκτὸς ἀπ' τὸν Κώστα, τὸν τρίτο γιό σου, πὸν ἦταν στὸ δωμάτιό του. Ἐτοιμαζόταν κι αὐτὸς νὰ βγῆ ἔξω. Εἶχες ἀνοίξει γιὰ λίγο τὴν Γραφὴ γιὰ νὰ διαβάσεις μερικὸς στίχους. Ἐαφνικά, μπῆκε ὁ Κώστας καὶ σ' ἀγκάλιασε σφιχτά. Ἦταν τὸ πιὸ ζωηρὸ ἀπὸ τὰ παιδιά σου. Τὸ πιὸ γεροδεμένο ἀλλὰ καὶ τὸ πιὸ ἔξυπνο. Ὁ Θεὸς τοῦ εἶχε χαρίσει πολλὰ προσόντα. Ουμᾶσαι, καλὴ μου, τὸ ξάφνιασμα πὸν ἔνωσες;

—Κάτσε καλὰ «τρελόπαιδο», τοῦ εἶπες. Τί θέλεις;

—Νὰ σοῦ πῶ ἕνα μεγάλο μυστικὸ, σοῦ ἀπάντησε.

Ἦταν ἀδύνατο νὰ μαντέψεις τί ἤθελε νὰ σοῦ πεῖ. Τὸν κοίταξες στὰ μάτια, λίγο φοβισμένη. Κι αὐτὸς μετὴν πιὸ ἀσυνήθιστη, γιὰ τὸ χαρακτήρα σου, σοβαρότητα, σοῦ εἶπε:

—«Μητέρα, θὰ γίνω ἱερεὺς. Θὰ συνεχίσω τὸ ἔργο τοῦ πατέρα. Θέλω τὴν εὐχή σου».

Τὰ μάτια σου βούρκωσαν. Τὸν ἔσφιξες στὴν ἀγκυλιά σου καὶ γιὰ πολὺ ὥρα δὲν μπόρεσες νὰ ἀρθρώσεις λέξη. Τὸ μακρινὸ ὄραμα τῆς ζωῆς σου ὁ Θεὸς τὸ ἔκανε πραγματικότητα. Τὸ παιδὶ τοῦ αἱματός σου, τῶν δακρύων σου καὶ τῶν προσευχῶν σου ἦταν μπροστὰ σου, ἀποφασισμένο νὰ γίνεῖ ἱερεὺς τοῦ Ὑψίστου. Καὶ ἔγινε...

Τ Ε Λ Ο Σ

Γιὰ ὅ,τι ἀφορᾶ στὸν «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει νὰ ἀπευθύνεσθε στὴ Διεύθυνση τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὁδὸς Ἰωάννου Πενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα — Τηλ. 72.18.308.

Ε Π Ι Κ Λ Ι Ρ Α

‘Ο Μακαριώτατος πρὸς τοὺς νέους,
γιὰ τὴν Εὐρώπη τοῦ 1992.

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ τῆς ἐνάρξεως τῆς νέας κατηχητικῆς περιόδου, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἀπήρθησε Μήνυμα πρὸς τὸ Χριστεπώνυμο πλήρωμα τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Ὁ Μακαριώτατος τονίζει μεταξὺ ἄλλων:

«Μιά βασικὴ σκέψη ποὺ ἐπικρατεῖ σήμερα στὴν ἑλληνικὴ κοινωνία, εἶναι τὸ ὄραμα τῆς Ἐνωμένης Εὐρώπης ποὺ θὰ γίνῃ τὸ 1992. Καὶ αὐτὸ εἶναι καρπὸς μιᾶς ἄλλης ἀντιμετωπίσεως τῶν πραγμάτων καὶ τοῦ κόσμου. Δηλαδή τὸν περασμένο αἰῶνα ὑπῆρχε ἡ τάση τῆς δημιουργίας ἀνεξαρτήτων ἐθνότητων, ἐνῶ σήμερα ἐπικρατεῖ ἡ τάση ἐνοποιήσεως πολλῶν λαῶν καὶ πολλῶν Ἐθνῶν. Πολλοὶ βλέπουν αὐτὴ τὴ νέα ἐποχὴ καὶ προετοιμάζονται γι’ αὐτή. Ἐπιδιώκουν μάλιστα νὰ ἐνεργοποιήσουν τοὺς νέους, νὰ δημιουργήσουν καλύτερα πλαίσια, ὥστε ἡ ἐνταξὴ αὐτὴ νὰ μὴ εἶναι ἀλλοτριωτικὴ.

Εἶναι ὅμως φασικὸ νὰ σκεφθοῦμε ποιὸς εἶναι ὁ Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς μὲ τὸν ὁποῖο θὰ συναρτηθοῦμε καὶ θ’ ἀποκτήσουμε κάποια ἐνότητα. Ἐνας Θεολόγος μιλώντας γιὰ τὸ «ὄραμα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ» γράφει ὅτι ὁ σημερινὸς Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς, ἐνῶ ἐξωτερικῶς φαίνεται ὅτι σέβεται τὸν ἄνθρωπο, ἐν τούτοις τοῦ στέρησε ὅλο τὸ βάθος, δηλαδή τὸν βλέπει ἐπιφανειακά.

Αὐτὴ ἡ ἀλλοτριωτικὴ τάση, συνεχίζει στὸ μῆνυμά του ὁ Μακαριώτατος, γίνεται ἀντιληπτὴ καὶ ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς λαοὺς γι’ αὐτὸ καὶ οἱ ἴδιοι ἀναζητοῦν μιὰ πληρότητα. Ψάχνουν νὰ βροῦν ἓνα βάθος. Ἡ σύγχρονη κίνηση στὴν Εὐρώπη εἶναι κίνηση πρὸς τὶς ρίζες τῆς ἀνθρώπινης προσωπικότητας, στὴν ἀναζήτησιν ἐσωτερικῆς πληρότητας. Κουρασμένοι οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὶς ἐξωτερικὲς κοινωνικὲς ἐξαρτήσεις ἀναζητοῦν νὰ βροῦν λύση στὴν Ὁρθοδοξία. Γι’ αὐτὸ ὀλόκληρες ὁργανωμένες κοινότητες μελετοῦν τὴν ὀρθόδοξον ζωὴν, ἐκδίδουν τὰ ἔργα τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ πλησιάζουν τὴν Ὁρθοδοξία.

Ἐπειδὴ ὑπάρχει αὐτὴ ἡ προοπτικὴ, γι’ αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ προετοιμάσει τὰ μέλη τῆς στὸ νὰ γνωρίσουν τὴ δική της Παράδοση ποὺ εἶναι ὀλοκληρωμένη γιὰτὶ συνδυάζει ἄριστα τὴν ἐσωτερικότητα μὲ τὴν κοινωνικότητα, τὴν προσωπικὴ ἐλευθερία μὲ τὴν ἀγάπη, τὴν φιλοθεΐα μὲ τὴν φιλάνθρωπια.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀγωγή μεταξὺ τῶν νέων ποὺ γίνεται μὲ τὰ Κατηχητικὰ καὶ τὶς Ἐνοριακὰς Νεανικὰς Ἐστῆς, ἀποβλέπει στὸ νὰ δημιουργήσῃ πνευματικὰ ἀντισώματα ποὺ θὰ διαφυλάξουν τὴν πνευματικὴ ὑγεία τοῦ λαοῦ μας. Καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο μπαίνουν-

τας στὴν Εὐρώπη ποὺ εἶναι μιὰ πραγματικότητα, τὴν ὁποία δὲν μποροῦμε νὰ ἀποφύγουμε, θὰ μπορέσουμε νὰ διατηρήσουμε τὴν δική μας πνευματικὴ (ταυτότητα).

Ἀπέναντί τους μὲ σεβασμό!

ΠΕΡΑΣΑΝ γιὰ τοὺς μαθητὲς οἱ πρώτες μέρες τῶν συγκινήσεων. Ἀνάμικτα βέβαια τὰ συναισθηματὰ τους. Ἐκδηλώνονται ποικιλόμορφα. Τὸ μονοπώλιο τοῦ ἐνδιαφέροντος, τὴν πρώτη κυρίως ἡμέρα, εἶχαν τὰ νήπια τῆς πρώτης Δημοτικῆς τὰ «πρωτάκια»!

Πόσο μεγάλη, ἀλήθεια, ἡ εὐθύνη τῶν εκπαιδευτικῶν! Καὶ ὄχι μόνο...

Ἄς προσέξουν μερικοὶ. Κι ἂς μὴ σκανδαλίζουν — διδάσκοντας εἴτε μὲ τὸ λόγο, εἴτε μὲ τὸ παράδειγμά τους — τὴν ἄπλαστη καὶ τόσο εὐπλαστὴ παιδικὴ ψυχὴ.

Μιλᾶμε συνεχῶς γιὰ τὴν «Ἑλλάδα τοῦ αὐριο», ποὺ προετοιμάζεται σιὰ μαθητικὰ θρανία. Ἄς μὴ τοποθετοῦμε ὅμως, ἐκόντες - ἄκοντες, δόμβες ὥρολογιακὰς σιὰ θεμέλια τῆς αὐριανῆς Ἑλλάδας, ποὺ σήμερα ἀνδρώνεται...

Ὁ Φίλος.

ΛΙΓΕΣ σκέψεις, μὲ ἀφορμὴ τὸ 14ο Φεστιβάλ Βιβλίου.

Κάθε Ἕλληνας ποὺ πονᾷ τὸν τόπο του — καὶ ποιὸς ἰσχυρίζεται τὸ ἀντίθετο — πρέπει νὰ ἐνημερωθεῖ καὶ νὰ προβληματιστεῖ γιὰ τὴν ἀκόλουθη εἶδηση: Ἔχουμε 500 βιβλιοθήκες, ὅταν ἡ Δανία ἔχει 1000 καὶ ἡ γειτονικὴ Βουλγαρία 10.000. Ἐπίσης στὴν Ἑλλάδα ἀντιστοιχεῖ 1 βιβλίο σὲ 92 κατοίκους, ἐνῶ στὴν Ἰταλία 7 βιβλία σὲ κάθε Ἰταλό!

Πόσο ἐπώδυνη ἡ σύγκριση, ἔ; Καὶ νὰ σκεφτεῖ κανεὶς πὼς τὸ κατάντημά μας — γιὰτὶ γιὰ κατάντημα πρόκειται — ἔρχεται νὰ σφραγίσῃ πνευματικὴ ἱστορία χιλιετιῶν!

Σὲ κάποιο παιδικὸ βιβλίο ποὺ κυκλοφόρησε γύρω στὸ ’60, ὑπῆρχε ἓνα χαριτωμένο τετράστιχο αἰνίγμα ποὺ ἀναφερόταν στὸ βιβλίο κὶ ἔλεγε: «Ὅταν θέλεις, σοῦ μιλῶ | ἂν δὲ θέλεις, σιωπῶ | ἄλλο φίλο δὲ θὰ βρεῖς | πιὸ πιστὸ καὶ πιὸ σοφόν». Πόσο ἄπλο καὶ πόσο πραγματικὸ: Βέβαια ὑπάρχουν πάμπολλα βιβλία («κίτρινου» χρώματος, ποὺ πολλαπλασιάζονται ματωδῶς. Ἀυστηρῶς ἡ Ἑλλάδα μας ἀγαπᾷ ιδιαίτερα τὶς «κίτρινες» σελίδες.

Τώρα ποὺ ἄρχισε ἡ σχολικὴ περίοδος, ἂς φροντίσουμε νὰ ἐμπνεύσουμε στὰ παιδιά τὴ συντροφιά τοῦ καλοῦ βιβλίου, παράλληλα βέβαια μὲ τὸ σχολικόν. Ποῖν ὅμως ἀπ’ αὐτὸ, ἂς φροντίσουμε νὰ πείσουμε τὸν ἑαυτὸ μας ν’ ἀγαπήσῃ τὸ διάβασμα τοῦ καλοῦ βιβλίου!